

Česká zemědělská univerzita v Praze

Institut vzdělávání a poradenství

Katedra pedagogiky

**Změna pojetí instituce (např. muzejní činnost)
v instituci vzdělávací**

Bakalářská práce

Autor: **Simona Samuelová**

Vedoucí práce: prof. Ing. Milan Slavík, CSc.

2014

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra pedagogiky
Institut vzdělávání a poradenství

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Samuelová Simona

Poradenství v odborném vzdělávání

Název práce

Změna pojetí instituce (např. muzejní činnost) v instituci vzdělávací

Anglický název

Changing the concept of an institution (e.g. museum activity) into an educational institution

Cíle práce

Hlavním cílem práce je pomocí získaných teoretických i praktických poznatků zjistit a zhodnotit, zda skutečně dochází ke změně pojetí muzea také v instituci vzdělávací. Dílčím cílem je podání ucelených informací o historii a vývoji muzeí v kontextu výchovy a vzdělávání.

Metodika

Teoretická část práce bude vycházet z důkladného zkoumání a prostudování relevantní odborné literatury, odborných zdrojů, pramenů a materiálů vztahujících se k předmětné problematice.

Teoretický základ bude použit jako podklad pro praktickou část bakalářské práce, ve které budou analyzována data získaná ze tří základních zdrojů:

1. Data získaná z dotazníkového šetření u představitelů škol zapojených do vzdělávacích programů Sládečkova Vlastivědného muzea v Kladně (dále jen muzeum),
2. Řízený strukturovaný rozhovor s pedagogem volného času působícím v muzeu,
3. Vlastní osobní pozorování a šetření v muzeu. Analýzou získaných dat bude vysloven závěr a doporučení jednak pro vlastní muzeum, ale i pro školy, které by muzeum mohly využívat.

Harmonogram zpracování

Konečnou verzi práce odevzdat nejpozději do 18. dubna 2014

Rozsah textové části

Dle pravidel pro psaní absolventských prací

Klíčová slova

Vzdělávání, muzeum, vzdělávací instituce, edukace, muzejní edukace, muzejní pedagogika

Doporučené zdroje informací

Beneš Josef, Základy muzeologie, ISBN 80-901974-3-4

Jagošová Lucie, Jůva, Vladimír Mrázová Lenka, Muzejní pedagogika: metodologické a didaktické aspekty muzejní edukace, ISBN 978-80-7315-207-9

Jůva Vladimír, Dětské muzeum: edukační fenomén pro 21. století, ISBN 80-7315-090-5

Šobáňová Petra, Muzejní edukace, ISBN 978-80-244-3003-4

Šobáňová Petra, Edukační potenciál muzea, ISBN 978-80-244-3034-8

Vedoucí práce

Slavík Milan, prof. Ing., CSc.

prof. Ing. Milan Slavík, CSc.

Vedoucí katedry

prof. Ing. Milan Slavík, CSc.

Ředitel institutu

V Praze dne 17.2.2014

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma: „**Změna pojetí instituce (např. muzejní činnost) v instituci vzdělávací**“ vypracoval/a samostatně a použil/a jen pramenů, které cituji a uvádím v seznamu použitých zdrojů.

Jsem si vědom/a, že odevzdáním bakalářské práce souhlasím s jejím zveřejněním dle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a to i bez ohledu na výsledek její obhajoby.

Jsem si vědom/a, že moje bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitní databázi a bude veřejně přístupná k nahlédnutí.

Jsem si vědom/a že, na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, především ustanovení § 35 odst. 3 tohoto zákona, tj. o užití tohoto díla.

.....
(podpis autora)

Ve Vinařicích dne 31.03.2014

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala panu prof. Ing. Milanu Slavíkovi, CSc. za odborné vedení při zpracování této bakalářské práce.

Rovněž bych chtěla poděkovat paní Mgr. Ivaně Zágnerové za poskytnutí informací o Sládečkově vlastivědném muzeu v Kladně.

Abstrakt

Bakalářská práce s názvem „**Změna pojetí instituce (např. muzejní činnost) v instituci vzdělávací**“ se zabývá zpracováním teoretických a praktických poznatků o edukační činnosti muzea. Teoretická část předkládá informace získané studiem odborné literatury týkající se problematiky edukační činnosti muzeí, částečně je zde uveden historický vývoj muzeí a připomenuty pojmy vztahující se k této problematice. Předmětem praktické části je analyzování dat získaných z dotazníkového šetření u škol zapojených do vzdělávacích programů Sládečkova vlastivědného muzea v Kladně, strukturovaného rozhovoru s pedagogem volného času a vlastním šetřením ve Sládečkově vlastivědném muzeu v Kladně. Hlavním cílem bakalářské práce je pomocí získaných teoretických i praktických poznatků zjistit a zhodnotit, zda skutečně došlo ke změně pojetí instituce muzea v instituci vzdělávací. Dílčím cílem práce je podání ucelených informací o historii a vývoji muzeí v kontextu výchovy a vzdělávání. Porovnáním získaných teoretických poznatků a analyzovaných dat praktické části práce bylo zjištěno, že v průběhu historického vývoje dospěla instituce muzea v instituci, kterou lze považovat za instituci vzdělávací.

Klíčová slova

Vzdělávání, muzeum, vzdělávací instituce, edukace, muzejní edukace, muzejní pedagogika

Abstract

Bachelor thesis titled "**Changing the concept of an institution (e. g. museum activity) into an educational institution**" deals with the processing of theoretical and practical knowledge about the educational activities of the museum. Theoretical part of the information gained through the study of literature related to the issue of educational activities of museums, there is some historical development of museums and recalled concepts related to this issue. The subject of the practical part is to analyze the data obtained from the questionnaire survey of schools participating in educational programs Sládečkov Museum of National History in Kladno, a structured interview with the teacher leisure and self- examination in Sládečkov Museum of Natural History in Kladno. The main objective of the work is the acquired theoretical and practical knowledge to identify and evaluate whether it really has changed the concept of institutions, in the educational institution. The operational objective is the submission of comprehensive information on the history and development of museums in the context of education. Comparing the theoretical knowledge and practical data analyzed part was found that in the course of historical development reached institutions, in an institution that can be considered institutions Educational.

Keywords

Education, museum, educational institution, education, museum education, museum education

Obsah

Úvod	10
1 Cíl práce a metodika	11
2 Vymezení teoretického rámce a zákl. pojmů zkoumané problematiky.....	12
3 Historie a vývoj muzeí v kontextu výchovy a vzdělávání	14
3.1 Antické museion.....	14
3.2 Vývoj muzeí v 15. století	15
3.3 Vývoj muzeí v 17.-18. století	15
3.4 Vývoj muzeí v 19. století	16
3.5 Vývoj muzeí ve 20.-21. století	17
4 Současné pojetí muzeální edukace	19
4.1 Muzejní pedagogika	19
4.2 Muzejní edukace	20
4.2.1 Edukační pracovník v muzeu.....	22
4.2.2 Muzejní pedagog.....	23
4.3 Principy muzejní edukace	24
4.3.1 Cíle muzejní edukace.....	24
4.3.2 Obsah muzejní edukace	25
4.4 Metody muzejní edukace.....	26
4.4.1 Organizační formy muzejní edukace.....	27
4.4.2 Formy muzejní edukace	28
4.4.3 Didaktické prostředky	29
4.4.4 Substituty	30
4.4.5 Textové pomůcky	31
4.4.6 Muzejní kufřík	32
4.4.7 Výukové prostory	32
4.5 Vzdělávací strategie muzea.....	33
4.5.1 Příprava edukačního programu.....	34
4.6 Dětské muzeum	36
4.6.1 Typy dětských muzeí.....	36

4.6.2	Specifika dětských muzeí	37
5	Empirické šetření se zaměřením na edukační činnosti konkrétní muzejní instituce (Sládečkovo vlastivědné muzeum v Kladně).....	39
5.1	Edukační činnost Sládečkova vlastivědného muzea v Kladně.....	40
5.1.1	Příklad edukační činnosti SVMK	41
5.2	Evaluační dotazník.....	43
5.2.1	Výsledky dotazníkového šetření	43
5.3	Rozhovor s pedagogem volného času SVMK	50
5.4	Vyhodnocení praktické části práce	51
	Závěr	53
	Seznam použitých zdrojů	54
	Seznam obrázků	56
	Seznam příloh.....	57

Úvod

Mezi hlavní poslání muzea lze zcela určitě považovat způsobilost muzea předávat informace o historii lidstva, vývoji schopností, dovedností a hodnot člověka a jeho okolního prostředí. Tak jako lidstvo i muzejní instituce prošla od doby svého vzniku řadou vývojových změn, od antických museionů, přes soukromé panovnické sbírky přístupné pouze několika vyvoleným, až po muzea prezentující cíle totalitní výchovy. V současné době jsou muzea otevřena širokému spektru návštěvníků s cílem pomocí výstav, přednášek a dalších aktivit přispět nejen k rozšíření vědomostí člověka, ale i k rozvoji jeho osobnosti.

Zde se však naskytá otázka: „Lze současná muzea považovat za vzdělávací instituce?“, neboť vzdělávací institucí jsou zpravidla pojmenovávány školy, školská zařízení, popřípadě jiná zařízení poskytující určité organizované vzdělávání. Odpověď na tuto otázku si autorka vytýčila jako hlavní cíl bakalářské práce. Dílčími cíli práce je podání ucelených informací o historii a vývoji muzeí v kontextu výchovy a vzdělávání, analýza dat získaných evaluačním dotazníkem, řízeným rozhovorem a vlastním šetřením ve Sládečkově vlastivědném muzeu v Kladně a dále vyslovení závěru a doporučení, jednak pro vlastní muzeum, ale i pro školy, které by mohly muzeum využívat.

Při vypracovávání teoretické části autorka čerpala z odborné literatury s muzejně-pedagogickou tematikou, zejména z publikace „Muzejní pedagogika Metodologické a didaktické aspekty muzejní edukace“ autorů L. Jagošové, V. Jůvy a L. Mrázové, dále z monografie V. Jůvy „Dětské muzeum edukační fenomén pro 21. století“ a v neposlední řadě z publikace P. Šobáňové „Muzejní edukace“.

1 Cíl práce a metodika

Hlavním cílem bakalářské práce je pomocí získaných teoretických i praktických poznatků zjistit a zhodnotit, zda skutečně došlo ke změně pojetí instituce muzea v instituci vzdělávací. Dílčím cílem práce je podání ucelených informací o historii a vývoji muzeí v kontextu výchovy a vzdělávání.

Teoretická část práce vychází z důkladného zkoumání a prostudování relevantní odborné literatury, odborných zdrojů, pramenů a materiálů vztahujících se k předmětné problematice. Teoretický základ bude použit jako podklad pro praktickou část bakalářské práce, ve které budou analyzována data získaná ze tří základních zdrojů:

1. data získaná z dotazníkového šetření u představitelů škol zapojených do vzdělávacích programů Sládečkova vlastivědného muzea v Kladně,
2. řízený strukturovaný rozhovor s pedagogem volného času působícím ve Sládečkově vlastivědném muzeu v Kladně,
3. vlastní osobní pozorování a šetření ve Sládečkově vlastivědném muzeu v Kladně.

Na základě analýzy získaných dat bude vysloven závěr a doporučení jednak pro vlastní muzeum, ale i pro školy, které by mohly muzeum využívat.

2 Vymezení teoretického rámce a základních pojmů zkoumané problematiky

Tato kapitola bakalářské práce se věnuje objasnění některých základních pojmů vyskytujících se v následujícím textu práce. Jedná se o vymezení pojmů muzeum, vzdělání, vzdělávání, vzdělávací instituce.

Muzeum definuje Mezinárodní rada muzeí (ICOM) ve svém profesním etickém kodexu muzeí jako stálou nevýdělečnou instituci ve službách společnosti a jejího rozvoje, která je otevřena veřejnosti, a která získává, uchovává, zkoumá, zprostředkovává a vystavuje hmotné doklady o člověku a jeho prostředí, za účelem studia, vzdělání, výchovy a potěšení (Jůva in ICOM - dostupné na www.cz-icom.cz/doc0008.html, [cit. 30. 10. 2003]). Mezi hlavní funkce muzea se dle J. Beneše řadí:

- tvorba sbírek a jejich příslušná dokumentace,
- správa sbírek, tj. uchovávání sbírek pro budoucnost jako akt ochrany kulturního dědictví,
- výzkum - vědecké využití sbírek jako původních pramenů vědeckého poznání s cílem produkovat nové vědecké poznatky,
- výchova - z hlediska společnosti jde o specifický podíl na kulturním životě člověka (1997).

Vzdělání je pedagogickým slovníkem vymezeno jako součást socializace jedince, složka kognitivní vybavenosti osobnosti (osvojené vědomosti, dovednosti, postoje, hodnoty a normy), které jsou zformovány prostřednictvím vzdělávacích procesů (Průcha, Walterová, Mareš, 2003).

Vzděláváním se rozumí proces, jímž se realizují stavy jedince a společnosti ve smyslu pojetí osobnostního (vzdělání je součástí socializace), obsahového (vzdělání je systém informací a činností, které jsou plánovány kurikulem různých škol), institucionálního (vzdělání je společenský organizovaná činnost zabezpečovaná

vzdělávacími institucemi) a socioekonomického (vzdělání je chápáno jako jedna z kategorií, které charakterizují populaci) (Průcha, Walterová, Mareš, 2003).

Vzdělávací institucí lze pojmenovat organizaci, ve které probíhá některá z forem vzdělávání, přičemž institucemi formálního vzdělávání jsou zpravidla školy a školská zařízení. V případě neformálního vzdělávání vzdělávacími institucemi rozumíme agentury, soukromé firmy nebo neziskové organizace poskytující nezáměrné a organizované vzdělávání, které nevede k dosažení stupně vzdělávání (Průcha, 2009). Podrobněji se rozlišení formálního, neformálního a informálního vzdělávání věnuje kapitola 4.2.

3 Historie a vývoj muzeí v kontextu výchovy a vzdělávání

3.1 Antické museion

Počátky muzeí jako vzdělávacích institucí byly úzce spjaty se vznikem antických museionů. Slovo museion prvotně označovalo tzv. „sídlo múz“, které představovalo ztělesnění hudby a tance. Později každá múza získávala svůj vlastní specifický atribut, který zastupoval všechna umění a vědu, a to zejména pod Aristotelovým vlivem. Pojem museion se v té době již nepoužíval pouze pro kultovní místa k uctívání múz, ale označoval i prostor, kde se filozofové a učenci věnovali společnému studiu. Dokonce i ve školách byly umístěny sochy múz, které se tak těsně propojily se školním životem. V této době pojem museion již neoznačoval jen sídlo múz, ale i místa obecného vzdělávání - školy (Jagošová, Jůva, Mázová, 2010).

Proslaveným antickým domem múz bylo alexandrijské museion, jehož součástí byla i proslulá alexandrijská knihovna. Není přesně známo, kdy a kým bylo alexandrijské museion založeno, jako pravděpodobná doba vzniku museionu se uvádí konec 4. nebo počátek 3. století, před naším letopočtem. Jeho vznik byl úzce spjat se jmény jako Ptolemaios I. (makedonský generál Alexandra Velikého, vládce Egypta a zakladatel ptolemaiovské dynastie), Straton (starořecký filosof, který se zabýval především fyzikou) a Démétrios (koncipoval výstavbu alexandrijské knihovny, která vznikla přibližně v roce 295 před n. l.). Alexandrijské museion obsahovalo rozsáhlé zahrady, parky s exotickou flórou, kabinet naturálií, sbírky různých klenotů, hvězdárnu a také speciální prostory určené pro přednášky a výzkumy. Dále zde byla rozsáhlá knihovna s texty z celého světa, kde učenci prohlubovali své výzkumy. Knihovna tvořila nedílnou součást museionu a tento model spojení museionu a knihovny se v následujících staletích uplatnil v různých vzdělávacích a vědeckých institucích. Alexandrijský museion lze s určitostí považovat za model komplexní, výzkumné, vědecké, kulturní a vzdělávací instituce (Jagošová, Jůva, Mrázová, 2010).

3.2 Vývoj muzeí v 15. století

Po rozpadu antické kultury zaniklo i klasické pojetí museia jako komplexní vědecké, výzkumné a vzdělávací instituce. Návrat vnímání muzejní instituce jako vzdělávací instituce započal až v 15. století, kdy se začínaly rozvíjet sbírky šlechty a učenců zaměřené na vědu a umění. Vznikaly kabinety naturálií, pokladnice umění, umělecké komory či komory divů. Jedním z hlavních představitelů této doby byl Rudolf II., jehož sbírky umění sloužily vedle studia hlavně k reprezentačním účelům a byly přístupné pouze úzkému okruhu elity (Jagošová, Jůva, Mrázová, 2010). Za první muzeum světa je považován starý palác Medicejů ve Florencii (vybudován kolem roku 1440), který oproti kostelům, které byly v té době otevřeny každému a nabízely umělecká díla, jež se obracela na všechny, zůstal soukromým prostorem nabízejícím pohled na díla sbírek pouze několika vyvoleným (Jůva, 2004).

3.3 Vývoj muzeí v 17.-18. století

Druhá polovina 17. století zaznamenala první pokusy o demokratizaci muzeí. V roce 1671 se v Basileji otevřelo komunální a univerzitní muzeum pro veřejnost a v roce 1683 bylo zpřístupněno Ashmoleanovo muzeum Oxfordské univerzity. Od konce 17. století docházelo k systematizaci a specializaci sbírek, exponáty sbírek byly katalogizovány a inventarizovány a vystavené exempláře se považovaly za originální učební exempláře (Jagošová, Jůva, Mrázová, 2010).

Osmnácté století vycházelo z odkazu antických učenců a byla zde vyvíjena snaha oddělit muzeální sbírky od soukromých kabinetů a galerií. Dále se muzea vrátila k antickému významu slova museion – sídlo múz a místo vzdělávání, přičemž dochází ke zpřístupňování sbírek pro širší vrstvy obyvatelstva (Jagošová, Jůva, Mrázová, 2010).

V angličtině se slovo muzeum používalo jako jméno budovy nebo příbytku určeného k výuce umění, postupně se tento výraz začal aplikovat k označení každého zařízení určeného ke studiu nebo službám jako knihovna nebo skladiště sbírek (Jůva, 2004).

Příkladem muzea jako vzdělávacího centra této doby je Britské muzeum, kde jsou od počátku shromažďovány a tříděny rukopisy, tištěné knihy, starožitnosti, obrazy, umělecké výtvořy, archeologické a etnografické artefakty a přírodniny pro vědecké účely. Britské muzeum bylo zřizeno v roce 1753 výnosem parlamentu sloučením zakoupené sbírky sira Hanse Sloana s velkými knihovnami. Celý muzejní komplex byl otevřen roku 1759. (Jůva, 2004).

Osvícenství ve Francii potažmo i Velká francouzská revoluce (1789), spolu s novým politicko-spoločenským procesem dalo podnět ke změnám muzejnictví. Kultura přestala být pouze soukromou záležitostí, došlo k šíření vědeckých poznatků a tím i k rozvoji věd. Muzeum bylo stále více chápáno jako součást demokratické a univerzální koncepce vzdělávání všech členů společnosti (Jagošová, Jůva, Mrázová, 2010).

Konec 18. století bylo obdobím vzniku proslavených světových muzeí jako např. Ermitáže v Petrohradě, Prady v Madridu, či Louvre v Paříži. Na vznik těchto světových muzeí navazovaly novodobé muzejně pedagogické aktivity, kdy od počátku 19. století sílily názory, že muzejní exponáty se mohou výrazně podílet na rozvoji společnosti (Jagošová, Jůva, Mrázová, 2010).

3.4 Vývoj muzeí v 19. století

Na vznik a rozvoj muzeí v druhé polovině 18. století navazoval vznik novodobých muzejně pedagogických aktivit. Myšlenkový odkaz osvícenství spolu s národnostním hnutím podněcoval zrod řady národních muzeí a galerií. Muzea v té době usilovala nejen o shromažďování a uchovávání hmotných dokladů o vývoji člověka a jeho kultury, ale i celé přírody. Stále více si uvědomovala své osvětové a vzdělávací funkce. Vystavování se pojímalo jako prestiž a panovnické sbírky se měnily na muzea dostupná široké veřejnosti. Do konce 19. století šlo však výhradně o ojedinělé nepříliš fundované muzejně pedagogické působení (Jagošová, Jůva, Mrázová, 2010). Vzdělávací funkce muzea v tomto údobí nadále posilovala, velmi často se jako příklad uvádí mnichovské Německé muzeum (celým názvem Německé muzeum mistrovských děl přírodovědy a techniky), které vzniklo jako jedno z prvních světových muzeí s prvotně edukačními cíli. Toto muzeum bylo založeno roku 1903

z podnětu Oskara von Millera a od počátku plnilo přednostně pedagogické úkoly se snahou uvést do vztahu obsah muzejních sbírek se školním učivem (Jůva, 2004). Na přelomu 19. a 20. století se lze poprvé setkat s pojmem „Dětské muzeum“, tomuto fenoménu se podobněji věnuje kapitola 4.6.

Česká muzea, kterých během 19. století vzniklo více jak padesát, využívala své sbírky k osvětové činnosti v souladu s dobovými trendy, širší nabídka muzejní edukace prakticky neexistovala, muzea chápala svou výchovnou funkci především ve smyslu podpory vědeckého bádání a shromažďování sbírkových celků (P. Šobáňová, 2012 b).

3.5 Vývoj muzeí ve 20.-21. století

Příznivý rozmach veřejných muzeí a posilování jejich vzdělávací role výrazně utlumila první světová válka. Po jejím skončení nastal opětovně zvýšený zájem o činnost muzeí, bohužel do jejich profilování zasahovaly totalitní systémy, ať fašistický v Německu, kdy byla po roce 1933 muzea v podstatě unifikována a vyzvedaly se především etnografické sbírky, které měly poskytnout nacionálně socialistický pohled na historii země nebo komunistický, kdy docházelo k zneužití muzeí pro cíle totalitní výchovy. Tento osud postihl i řadu bývalých sovětských muzeí, kdy docházelo k zestátnění muzeí a jejich využívání pro politické a propagandistické cíle. Koncepce muzejních expozic vycházely z ducha marxismu-leninismu a muzea se chápala především jako místa socialistického vzdělávání a výchovy (Jagošová, Jůva, Mrázová, 2010).

Rozvojem muzeí v 80. letech 20. století, spolu s nárůstem návštěvnosti těchto institucí, došlo i ke změně chápání pojmu muzeum. Muzeum již nebylo pouze synonymem něčeho abstraktního, mrtvého, ale vznikaly velké internacionální výstavy uspořádané s enormními finančními náklady, které přivábily nebývalé množství návštěvníků a tím i zpětně přispěly k ekonomické rentabilitě těchto akcí. V této době lze patrně již uvažovat o instituci muzea jako o moderním muzeu, tak jak jej známe ze současnosti. Současná muzea stále více usilují o širší otevření se veřejnosti, pozvolna se stávají i místy setkávání a svým materiálním a sociálním prostředím iniciují potřebnou komunikaci (Jůva, 2004).

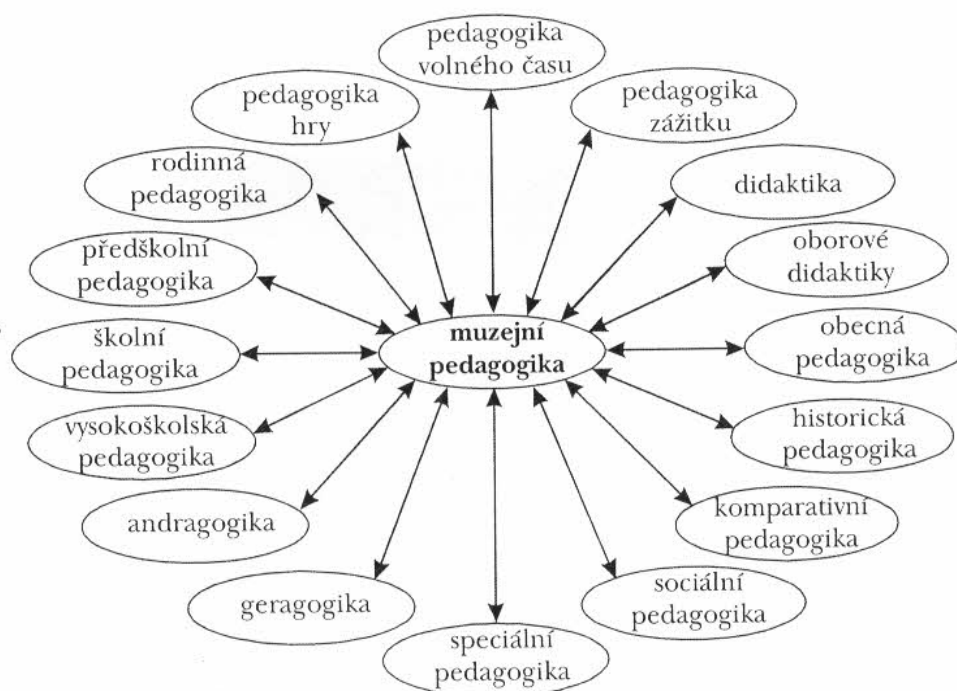
V posledních dekádách minulého století se téměř ve všech částech světa projevovala snaha o prohloubení významu muzea jako veřejné všeobecné vzdělávací instituce. Z tohoto důvodu především velká muzea zřizovala pedagogická oddělení (dobové názvy odpovídaly spíše ekvivalentům – osvětové oddělení, výukové pobočky, oddělení pro styk s veřejností apod.). Vznikaly tzv. muzejní autobusy, které přivážely muzejní exponáty na venkov a do míst, kde se obyvatelé s muzei přímo nesetkávali. Muzea také významně rozšiřovala spektrum svých vzdělávacích nástrojů, mezi které patřily nejen tradiční prohlídky expozic a výstav, ale stále častěji i rozhlasové a televizní pořady. K rozmachu moderního muzea a k rozšíření jeho edukačních možností taktéž významně napomohly a napomáhají nové technologie jako např. internet, s nímž je spjat nový pojem „Virtuální muzeum“. Podstata virtuálního muzea však nespočívá v pouhém zpřístupnění webových stránek muzea s jeho základními informacemi, ale jeho potenciál především spočívá v multimediálních prezentačních možnostech (Jůva, 2004).

Pro vývoj českého muzejnictví jsou považována jako přelomová šedesátá léta 20. století, neboť v té době došlo k přijetí nového zákona o muzeích a galeriích (1959), kdy tento zákon podpořil větší profesionalizaci muzeí. Zároveň se české muzejnictví zapojilo do činnosti mezinárodní organizace ICOM. Česká muzea začínají v té době úžeji spolupracovat se školami a vytvářet první edukační programy (P. Šobáňová, 2012 b).

4 Současné pojetí muzeální edukace

4.1 Muzejní pedagogika

Muzejní pedagogiku nebo též muzeopedagogiku je možné vymezit jako nově se rozvíjející pedagogickou disciplínu, která zkoumá všechny aspekty využívání muzeí včetně v nich uchovávaných sbírek pro vzdělávací a výchovnou činnost (Průcha, Walterová, Mareš, 2003), a která úzce souvisí s pedagogikou. Pedagogika v současném pojetí představuje vědu o permanentní edukaci, celoživotním vzdělávání dětí, mládeže, dospělých a seniorů (Jagošová, Jůva, Mrázová, 2010). Muzejní pedagogika velmi úzce souvisí prakticky se všemi pedagogickými disciplínami, neboť muzejní pedagogika čerpá teoretické i metodické podněty z pedagogické vědy, ale současně dochází i k jejímu zpětnému obohacení (Jagošová, Jůva, Mrázová, 2010).

Obrázek 1: Muzejní pedagogika v poli vybraných pedagogických disciplín (Jagošová, Jůva, Mrázová, 2010)

Zrod prvních úvah o muzejní pedagogice lze nalézt již v 16. století u vévody Albrechta V. Bavorského, který zřídil v letech 1563-67 „Pokladnici umění“ a roku 1575 „Sbírku starožitností“. Další významnou osobností spjatou s muzejní pedagogikou je osobnost Samuela Quicchenberga, osobního lékaře Albrechta V., který vydal roku 1565 příručku „Nápisy nejvyššího divadla“. Quicchenberg v této příručce načrtnul edukační stránku respektující muzeologický program. V neposlední řadě nelze zapomenout na J. A. Komenského (1592-1670), který plánoval zřízení speciálního zařízení, jež mělo za úkol vzdělávat a vychovávat široké vrstvy lidí a naplňovat i další muzejní činnosti. Komenský pokládal za velmi přínosné předvádět žákům mnohé skutečnosti přímo, formou sbírkových exponátů (Jůva, 2004).

Mezi zakladatele novodobé muzejní pedagogiky se řadí Emil Adolf Rossmüller (1806-1867), který v polovině 19. století vyjádřil nové pojetí přírodovědného muzea, jehož cílem bylo prostřednictvím sbírek obohatit přírodopisné vyučování žáků. Jednou z dalších výrazných osobností muzejní pedagogiky je John Dewey (1859-1952), který propagoval myšlenku zřídit muzeum ve středu školy, jehož návštěva by se stala samozřejmou součástí školního dne. Z českých odborníků zabývajících se muzejní pedagogikou lze jmenovat např. PhDr. Josefa Beneše, CSc., který zdůrazňoval nejen vzdělávací, ale též výchovnou funkci muzeí (Jůva, 2004), ale i doc. PhDr. Vladimíra Jůvu, CSc. z jehož odborné literatury tato práce částečně vychází.

4.2 Muzejní edukace

Muzejní edukace tvoří základní kategorii muzejní pedagogiky a pro její vymezení je třeba vycházet z koncepce současného pojetí muzea a edukace.

Pojem **edukace** v obecné rovině vymezuje pedagogický slovník jako označení jakékoliv situace za účasti lidského subjektu či zvířete, při níž dochází k nějakému druhu učení. Pokud termín edukace vztáhneme pouze na člověka, lze proces edukace považovat jako rozvíjení osobnosti člověka působením formálních výchovných institucí (škola) i neformálním prostředím (rodina) (Průcha, Walterová, Mareš, 2003). Od pojmu edukace se odvíjí pojem **muzejní edukace**, tímto pojmem je

možné pojmenovat plánované, facilitované a výchovné působení muzea na veřejnost, které má za následek přisvojení si nových postojů, zkušeností, kompetencí, poznatků návštěvníků muzea (Šobáňová, 2012 a).

Muzejní edukace může mít atributy formálního, neformálního a informálního vzdělávání.

Formálním vzděláváním je označováno vzdělávání probíhající ve školských zařízeních, které vždy vede k dosažení určitého stupně vzdělání. Dosažené vzdělání je pokaždé potvrzeno oficiálně uznávaným certifikátem. Z hlediska cílů, prostředků a času jde o činnost záměrnou, organizovanou a strukturovanou (Průcha, 2009). Do formálního vzdělávání lze zařadit tradiční spolupráci muzeí a vzdělávacích institucí, jedná se zejména o spolupráci se základními a středními školami např. formou školní výuky v muzeu (Jůva, 2004).

Podle J. Průchy (2009) je **neformální vzdělávání** zaměřeno na získávání znalostí a dovedností umožňujících účastníkovi zlepšit své schopnosti uplatnění na trhu práce, to znamená zdokonalit si své dosavadní a získat nové osobní znalosti a dovednosti. Patří sem např. kurzy cizích jazyků, počítačové kurzy, popřípadě krátkodobá školení a přednášky. Nezbytnou podmínkou pro zařazení do této formy vzdělávání je vedení a hodnocení účastníkovu učení odborným lektorem. Výsledek vzdělávání může být taktéž osvědčován určitým certifikátem, ale tento certifikát nemá platnost certifikátu z formálního vzdělávání.

K neformálnímu vzdělávání v muzeu patří všechny muzejně pedagogické činnosti, které vede muzejní pedagog případně jiný odborný pracovník muzea, při nichž dochází k záměrným procesům učení a popřípadě i k jejich evaluaci. K obvyklým formám neformálního vzdělávání patří přednášky, umělecké nebo řemeslné dílny, odborné kluby, soutěže apod. (Jůva, 2004).

Informální vzdělávání v sobě pojímá sebevzdělávání a jiné učení, které není vedeno a hodnoceno lektorem, tato forma vzdělávání zahrnuje i tzv. bezděčné učení spjaté s každodenní činností (s prací, rodinou, volnočasovými aktivitami). Informálním učením je někdy označováno učení bezděčné a neinstitucionální. Výsledky tohoto druhu učení nejsou osvědčovány certifikáty (Průcha, 2009).

Moderní muzeum se stalo významným prostředkem informálního vzdělávání, na této formě učení se muzea podílejí přímo, podporou procesů učení svých reálných návštěvníků nebo zprostředkovaně např. svými webovými prezentacemi či odbornou spoluprací s masmédií (Jůva, 2004).

4.2.1 Edukační pracovník v muzeu

Označení edukačního pracovníka muzea není v odborné literatuře jednoznačně dané, setkáváme se s řadou termínů, jež jsou chápány jako synonyma muzejně pedagogické profese jako např. muzejní edukátor, pedagog volného času, lektor, animátor či kulturně-výchovný pracovník (Jagošová, Jůva, Mrázová, 2010 in Šobáňová, 2007). Nejčastěji převládá při označení profese zaměstnance pracujícího s návštěvníky označení průvodce a lektor.

Nedostatečné vymezení muzejně pedagogických profesí představuje v praxi velký problém, jak v určení náplně práce těchto pracovníků, požadovaném odborném vzdělání, tak i ve vymezení jejich pracovních kompetencí a platového zařazení. Dokumentem, ze kterého muzea v České republice vychází při vymezení pracovního zařazení, náplně práce a požadovaných kompetencí a s tím i spojeného finančního ohodnocení zaměstnanců je „*Nařízení vlády o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě s přílohou Katalog prací a kvalifikačních předpokladů*¹“ (Jagošová, Jůva, Mrázová, 2010).

Z hlediska odborné kvalifikace v souladu s Katalogem prací a kvalifikačních předpokladů lze edukační pracovníky muzea zařadit do čtyř základních kategorií – dozorce, průvodce, lektor a muzejní pedagog. Dle L. Jagošové (2007) lze tyto kategorie stručně vymežit takto:

Dozorce především dbá o dohled nad prostorem muzejní expozice a osob, které se v ní pohybují, ovládá patřičná technická zařízení a umí stručně podat základní informace o expozici.

¹ Celé znění předpisu lze nalézt na <http://www.mpsv.cz/cs/1489>

Průvodce má na starosti péči o návštěvníky, provází je muzejní expozicí a poskytuje návštěvníkům informace v podobě doslovně reprodukováného textu, který obdržel od svého nadřízeného.

Lektor je zpravidla odborník v určitém oboru, který si odborný výklad a trasu expozicí volí sám, a který čerpá, jak ze svých osobních znalostí, tak ze znalostí odborné literatury.

Muzejní pedagog stojí na nejvyšší příčce muzejně pedagogických profesí, je odborníkem jak v oblasti pedagogiky, tak oborů daného muzea. Je osobou odpovědnou za celkovou koncepci edukačních programů daného muzea, spolupracuje při přípravě výstav a expozic, organizuje doprovodné programy pro návštěvníky jako např. workshopy, dětské dílny, koncerty, přednášky. Profesi muzejního pedagoga se podrobněji věnuje následující kapitola.

4.2.2 Muzejní pedagog

Muzejním pedagogem lze pojmenovat odborníka v oblasti pedagogiky a oborů daného muzea, který zodpovídá za celkovou koncepci edukačních programů daného muzea. Do pracovní náplně muzejního pedagoga se řadí spolupráce při přípravě expozic a výstav a k nim vztahujících se edukačních programů, workshopů pro návštěvníky a dalších doprovodných programů k expozicím (např. dětské dílny, přednášková činnost, semináře) (Jagošová, Jůva, Mrázová, 2010).

Muzejní pedagog má poměrně rozsáhlou šíři svých muzejně pedagogických aktivit, měl by být duší všeho dění spojeného s informativními, zprostředkovatelskými a edukačními službami muzeí návštěvníkům. Ideálně práce muzejního pedagoga začíná spoluprací s oborovými odborníky již při samotném koncipování výstav a expozic, a to počínaje výběrem témat, přes spolupráci při výběru vhodných exponátů, až po didaktické návrhy při samotné instalaci výstavy (Jagošová, Jůva, Mrázová, 2010).

Muzejní pedagog by měl mít vysoce odbornou kvalifikaci, která zahrnuje především vysokoškolské vzdělání pedagogického směru. Podle P. Šobáňové (2007) by dále měl být muzejní pedagog erudovaný v teorii a dějinách umění a v praktické

umělecké činnosti a psychologii. Obdobně jako pro kvalifikaci a práci učitele, jsou i pro práci muzejního pedagoga nutné určité osobnostní předpoklady, jako např. nápaditost, kreativnost, všestrannost, dobré komunikační schopnosti. Dále by muzejní pedagog měl mít i jistou míru osobní angažovanosti jak pro práci v muzeu, tak pro práci s návštěvníky (Jagošová, Jůva, Mrázová, 2010).

4.3 Principy muzejní edukace

Při analyzování každého edukačního, tedy i muzejně edukačního procesu je důležité pochopit a propojit všechny souvislosti tohoto procesu, podle J. Skalkové (2007) k nim v případě edukace patří:

- cíle edukace,
- její obsah,
- součinnost pedagoga a žáků (v případě muzejní edukace návštěvníků),
- metody,
- organizační formy,
- didaktické prostředky,
- okolnosti, za nichž edukační proces probíhá.

4.3.1 Cíle muzejní edukace

Současné vymezení obecných cílů (základního) vzdělávání reaguje na aktuální potřeby společnosti a vychází z Rámcově vzdělávacího programu pro základní vzdělávání (RVP)², žákům má přispět k utváření a postupnému rozvíjení klíčových kompetencí, jako jsou kompetence k řešení problémům, kompetence komunikativní, sociální, personální, občanské a pracovní. Škola by tedy měla přispívat k tomu, aby

² Rámcové vzdělávací programy (RVP) jsou zpracovávány na základě zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším a jiném vzdělávání (školský zákon), a to pro jednotlivé obory vzdělání. Tyto programové dokumenty konkretizují obecné cíle vzdělávání, specifikují klíčové kompetence důležité pro rozvoj osobnosti žáků, vymezují věcné oblasti vzdělávání a jejich obsahy, charakterizují očekávané výsledky vzdělávání a stanovují rámce a pravidla pro tvorbu školních vzdělávacích programů, včetně učebních plánů (www.nuv.cz [cit. 25. 02. 2014]).

žáci přijali účinné strategie učení, měla by žáky povzbuzovat k tvůrčímu myšlení, logickému uvažování a k řešení úkolů (Šobáňová, 2012 a).

Výše uvedené cíle základního vzdělávání lze obecně aplikovat i pro cíle muzejní edukace. Muzea by se měla zprostředkováním svých sbírek podílet na všeobecném vzdělání a rozvoji charakteru návštěvníků. Muzejní edukace směřuje návštěvníky k porozumění lidské kultury a ukazuje muzeálie jako předměty subjektivně individuálního vnímání, cítění, prožívání a jako nástroj k rozvíjení tvůrčího nadání návštěvníků (Šobáňová, 2012 a). Pokud budeme vycházet z předpokladu, že při edukaci dochází ke zprostředkování znalostí, rozvoji nadání a obratnost jedince, je zřejmé, že muzejním učivem tedy nejsou jen samotné zrakové informace získané sledováním exponátů, ale i snaha o osvojení sociálních norem a hodnot, rozvoj způsobilosti abstrahovat, uvažovat v obecných pojmech a pracovat s hypotetickými názory (Šobáňová, 2012 a).

4.3.2 Obsah muzejní edukace

Spektrum muzeí a muzejních sbírek je značně rozmanité a proto i obsah muzejní edukace může být odvozen od jakékoliv oblasti lidské činnosti a poznání. Lidská kultura v sobě obsahuje vědu, techniku, umění, společenské jevy, hodnoty a aktivity člověka. V praxi muzejní edukace vychází z orientace muzea a jeho sbírkových předmětů. Následující tabulka (tabulka vychází z ICOM 2001³) obsahuje příklady některých druhů muzeí:

³ ICOM je mezinárodní organizace muzeí a muzejních pracovníků, jejímž úkolem je ochrana a uchování kulturního a přírodního dědictví lidstva a jeho zpřístupňování veřejnosti. Text strategického plánu na léta 2001-2007 je k dispozici na webových stránkách této organizace: ([www. http://icom.museum/](http://icom.museum/) [cit. 25. 02. 2014]).

muzea umělecká	muzea malby, grafiky a grafických umění, archeologie, dekorativního a užitého umění, hudební muzea, muzea divadla a tance ...
muzea přírodních dějin	muzea geologie a mineralogie, muzea botanická a zoologická, botanické zahrady, zoologické zahrady ...
muzea historická	muzea bibliografická, památníky – muzea předmětů a vzpomínek na určitou dobu nebo událost, muzea válek ...
muzea vědy a techniky	muzea fyziky, oceánografie, muzea medicíny, muzea automobilového průmyslu
muzea spol. věd asociálních služeb	pedagogická muzea, muzea výchovná a výuková, muzea justice a policie
muzea obchodu a služeb	muzea měny, mincoven, muzea dopravy, poštovní muzea

Obrázek 2: Příklady druhů muzeí (ICOM 2001)

Dalším z významných činitelů muzejní edukace je návštěvník, který má své osobní zvláštnosti dané např. věkem, vzděláním nebo sociokulturním původem. Neméně důležitou roli má i těsná součinnost muzejního pedagoga a návštěvníků během muzejní edukace (Šobáňová, 2012 a).

4.4 Metody muzejní edukace

Metody muzejní edukace jsou velmi různé, jde o systém různých aktivit muzejního pedagoga a návštěvníků probíhající ve vzájemné interakci. Za volbu metod, jejich použitelnost a účinnost je zodpovědný pedagog se zřetelem na realitu, že spektrum návštěvníků muzea je velmi široké, a proto by měl mít k dispozici co nejširší rejstřík těchto metod (Šobáňová, 2012 a).

Metody edukace podle J. Maňáka, (2001) lze klasifikovat do pěti hledisek:

- hledisko pramene poznání a typu poznatků,
- hledisko aktivity a samostatnosti žáků,
- hledisko typu myšlenkových operací žáka,
- hledisko fází výchovně-vzdělávacího procesu,
- hledisko výukových forem a prostředků.

Jedním z nejčastěji vyskytujícího se hlediska v muzejní edukaci (J. Maňák, 2001), zcela určitě patří hledisko první – hledisko pramene poznání a typu poznatků. Mezi typické metody tohoto hlediska je možno zařadit metodu pozorování, případně předvádění sbírkových předmětů muzea. Muzeálie ale sama osobě nemůže být považována za pramen poznání, neboť je zřejmé, že pouhé vystavení předmětu a jeho zhlédnutí návštěvníkem nemá v podstatě žádný edukační efekt. Právě pro tento fakt muzejní edukace využívá dalších metod, zejména metody slovní, kterou lze členit dále na metody:

- monologické, kam náleží např. odborný výklad, vyprávění, vysvětlování,
- dialogické, sem patří např. rozhovor, diskuze, brainstorming,
- metody písemných prací jako např. zapisování dojmů návštěvníků muzea,
- metody práce s textem, mezi které lze zařadit např. práci s tištěným průvodcem, katalogem či populární práci se speciálně vytvořenými pracovními listy k výstavě či expozici.

4.4.1 Organizační formy muzejní edukace

V muzejní edukaci je mnoho organizačních forem, ve kterých jsou utříděny činnosti muzejního pedagoga a návštěvníků, směřující k předem stanoveným obecným i konkrétním cílům, především s ohledem na charakter obsahu edukace a na potřeby či zvláštnosti návštěvníků muzea (Skalková, 2007).

Při plánování a organizaci muzejních aktivit jsou důležitá zejména dvě hlediska. **Prvním hlediskem** je s kým a jak probíhá muzejní edukace. Pokud toto hledisko pojmem se zřetelem na způsob spolupráce mezi muzejním pedagogem a návštěvníky a mezi návštěvníky navzájem, lze uvažovat o edukaci individuální nebo hromadné. Při individuální edukaci návštěvníci muzea pracují samostatně a vzájemně nespolupracují, oproti tomu při hromadné edukaci dochází k součinnosti muzejního pedagoga a návštěvníků při záměrné a organizované aktivitě. Typickou formou tohoto druhu edukace je klasická muzejní přednáška či prohlídka expozice s průvodcem (Šobáňová, 2012 a).

Druhé hledisko zohledňuje, kde edukace probíhá. Při muzejní edukaci výuka probíhá obvykle tam, kde jsou sbírky vystaveny, ale je možné opustit budovu muzea a edukace probíhá vně muzea, např. proto, že sbírkový předmět je instalován v exteriéru anebo proto, že „muzejním předmětem“ je nějaká kulturní památka (Šobáňová, 2012 a).

4.4.2 Formy muzejní edukace

Vybrané formy muzejní edukace R. Horáček (1998) podrobněji vymezuje následovně:

Komentovaná prohlídka - tato forma prohlídky je v muzeu tradiční a hojně využívaná. Forma edukace spočívá v pouhém tlumočení poznatků o exponátech, které je doplněno komentářem např. muzejního pedagoga popřípadě kurátora apod.

Komentovaná prohlídka doplněná aktivitou - komentovaná prohlídka bývá doplněna praktickou etudou nebo jinou činností a prezentuje mezistupeň mezi prohlídkou a animací.

Prohlídka expozice s učební pomůckou - v tomto případě se jedná o prohlídku, při které návštěvník používá nějakou dopředu připravenou učební pomůcku, jako např. tištěný či audio průvodce nebo pracovní listy. U tohoto druhu prohlídky jde o zprostředkovanou facilitaci učebních procesů, neboť při prohlídce není bezprostředně přítomen živý průvodce, ani muzejní pedagog. Výhodou tohoto typu prohlídky je skutečnost, že je možné ji uskutečnit kdykoliv v průběhu provozní doby

muzea a není ji třeba nijak zvlášť organizovat. Předpokladem ale je, aby byla dopředu uskutečněna příprava edukačních materiálů, a to s diferenciací pro dospělého a dětského návštěvníka.

Přednáška - přednáška reprezentuje velmi osobitou formu muzejní edukace, typickou frontálním postavením přednášejícího, který monologicky představuje určité téma. Tato forma muzejní edukace není vhodná pro mladší (dětské) návštěvníky, ale spíše je určena pro návštěvníky s hlubším zájmem o jistý problém související se sbírkami muzea.

Beseda - beseda s umělcem popřípadě s kurátorem znázorňuje kolektivní, frontálně koncipovanou formu edukace. Za besedu jsou považovány výklady doplněné diskuzí či rozhovorem nad vystavovanými exponáty, podmínkou besedy je, že vždy beseduje pedagog s návštěvníky, a nikoliv s pozvaným hostem např. kurátorem či umělcem.

Kurzy, workshopy - jsou charakterizovány R. Horáčkem (1998) třemi specifiky: delším časovým prostorem, eventualitou integrovat edukaci do větších provázaných celků a možností kontinuální práce se stejnými návštěvníky. Pro tyto formy edukace je typická individualizace výuky, která umožňuje rozvíjet individualitu, samostatnost a tvořivost účastníků.

Animace - tato forma muzejní edukace bývá mezi návštěvníky muzea velmi oblíbená, její zvláštností je spojení intelektuálních činností s činnostmi praktickými, které navazují na pohledku exponátů a umocňují zážitek návštěvníků ze setkání s muzeálií.

V muzejní praxi dochází k těsnému provázání těchto edukačních forem.

4.4.3 Didaktické prostředky

Didaktické prostředky spolu s dalšími komponenty edukace prezentují užitečný a potřebný nástroj k dosažení vymezených cílů edukace, jedná se o materiální předměty a vybavení ve spojení s vyučovací metodou a organizační formou výuky. Didaktické prostředky jsou nezbytné pro usnadnění učebních procesů edukace a umožňují zapojit během této edukace co nejvíce smyslů vzdělávaného jedince (Maňák, 2001).

Podle J. Skalkové (2007) se k didaktickým prostředkům řadí vybavení výukových prostor a také učební pomůcky, které by měly usnadňovat učení a přispívat k hlubšímu osvojování vědomostí a dovedností.

Mezi učební pomůcky je možno zařadit nejen pomůcky uložené ve školních kabinetech, ale také složky sbírkových souborů uložených v muzeu. Tyto předměty lze rozdělit na dílčí kategorie:

- přírodniny v původním stavu (minerály, rostlinné části ...),
- přírodniny upravené (vycpaniny, lihové preparáty...),
- lidské výtvořky a výrobky (přístroje, umělecká díla ...),
- jevy a děje (např. fyzikální, chemické ...).

První tři vyjmenované skupiny předmětů jsou běžnými sbírkovými předměty klasických muzeí, se závěrečnou skupinou se běžně setkáváme v muzejních institucích zaměřených na popularizaci vědy a techniky.

Podle P. Šobánkové (2012) nelze na muzeálie pohlížet pouze jako na běžný didaktický prostředek existující především pro výuku, ale je si třeba uvědomit, že muzeálie je uchovávána zejména pro svou kulturní a společenskou důležitost, přičemž zároveň může fungovat jako didaktická pomůcka pro osvojování poznatků v konkrétním vzdělávacím oboru.

4.4.4 Substituty

K často využívaným didaktickým pomůckám se řadí tzv. „Substituty“, což je označení pro předměty (varianty předmětů) přímo určené k edukaci, nahrazující autentické exponáty, které jsou ve své originální podobě náchylné k poškození. Mezi tyto substituty se řadí např.:

Kopie - jde o opakování předlohy pomocí stejné techniky a stejného materiálu, ale jiným autorem (např. kopie obrazů, soch).

Faksimile - jsou technicky vyrobené kopie, zcela věrné předloze s napodobením i vnějšího vzhledu originálu (např. faksimile knih).

Reprodukce - jsou zhotovované nejčastěji fotografickou cestou ve shodném nebo odlišném měřítku.

Odlitky - první odlitek je vyhotoven přímo z originálu, a to otiskem povrchu do měkkého materiálu a odlitím do slepé formy. Odlitek odpovídá originálu, ale je z odlišného materiálu, většinou postrádá povrchovou úpravu originálního předmětu.

Imitace - se označuje napodobenina vnější podoby předmětu, bez ohledu na originální výrobní postup.

Rekonstrukce - jde o vyhotovení napodobenin původního předmětu, který již neexistuje nebo existuje jen jeho část, rekonstrukce předmětu probíhá na základě dochovaných dokladů o jeho podobě.

Modely - se označují zmenšená zobrazení trojrozměrných předmětů, často ze stejného materiálu, ve stejné formě a struktuře.

Maketa - jde o vnější nápodobu předmětu v odlišném měřítku.

Pro výukové účely jsou substituty velmi užitečné, neboť je možné na rozdíl od originálů se jich volně dotýkat. (Šobánková, 2012 a in Waidacher, 1999).

4.4.5 Textové pomůcky

Dalšími pomůckami, které představují tradiční způsob, jimiž muzeum návštěvníkům pomáhá v pochopení muzejní expozice a osvojování si podstatných či detailních vědomostí jsou textové pomůcky. Textové pomůcky se v muzeu vyskytují v podobě průvodce, katalogů či výpravných publikací a nově i v podobě oblíbených pracovních listů pro návštěvníky.

Pracovní listy ve své formě představují didaktickou textovou pomůcku, neboť ji zpravidla připravuje muzejní pedagog sám nebo tým pracovníků muzea pod jeho vedením. V pracovních listech jsou obvykle zakomponovány různorodé interaktivní prvky ve formě průvodního slova, zábavných i studijních úkolů a etud, studijních impulsů apod.. Pokud jsou pracovní listy samoobslužné, bývají opatřeny klíčem k řešení úkolů a slovníčkem pojmů (Šobánková, 2012 a).

4.4.6 Muzejní kufřík

Zcela speciální pomůckou v muzejní edukaci znázorňuje tzv. „muzejní kufřík“. Muzejní kufřík je v podstatě souhrn didaktických pomůcek, které jsou v tomto případě uloženy do kufříku, který návštěvník získá při vstupu do expozice nebo při začátku edukačního programu. V kufříku zpravidla bývají materiály muzea ve formě katalogů, pracovních listů nebo se zde může skrývat některý typ substitutu, či didaktická hra, skládačka, popřípadě stavebnice.

S dopředu připravenými kufříky návštěvníci pracují přímo v expozici nebo v učebnách (koutcích) muzea. Muzejní kufřík je považován za legendu muzejní edukace. To co z něj učinilo legendu a téměř ikonu muzejní edukace je fakt, že návštěvník dostává do ruky příruční schránku, která v sobě ukrývá nějaká tajemství a je formou vstupní motivace pro jeho následující aktivitu v muzeu. Muzejní kufřík symbolizuje skutečnost, že v muzeu se nemusíme pouze dívat, ale že tam lze také něco „dělat“, tedy aktivně tvořit, poznávat (Šobáňová, 2012 a).

4.4.7 Výukové prostory

Zdaleka ne všechny činnosti muzejní edukace lze realizovat přímo v muzejní expozici, proto již některá muzea přistoupila (pokud jim to prostor budovy dovolí) k vytvoření učeben, atelierů, technických heren apod., které slouží přímo k edukační činnosti. Podle P. Šobáňové (2012) by tyto prostory měly obsahovat jak běžné vybavení (stoly, židle, tabule, osvětlení apod.), tak i speciální vybavení a pomůcky dle druhu činností, které při edukaci v daném muzeu převažují. Dále by zde měly být běžně k dispozici psací potřeby, malířské potřeby, počítače apod. Bohužel výukové prostory v muzeu a jejich vybavení nejsou prozatím v českých muzeích zdaleka standardem.

4.5 Vzdělávací strategie muzea

Plánování muzejní edukace je důležitou součástí přípravy muzejního pedagoga na edukaci, stejně tak je velmi důležité vytvořit úspěšnou vzdělávací strategii muzea.

Pro zdárné vytvoření strategie je třeba věnovat náležitou pozornost podrobné analýze všech edukačních aspektů, tedy posoudit a zhodnotit dostupné zdroje, prostory, finance, čas, dostupná zařízení, schopnosti a dovednosti personálu, potřeby a očekávání návštěvníků. Muzeum by mělo za pomoci SWOT⁴ analýzy zhodnotit své silné stránky, slabé stránky, možnosti a rizika (Šobánková, 2012 a).

Se vzdělávací strategií muzea by měli být seznámeni všichni pracovníci muzea, kteří by měli mít možnost podílet se dle svých pracovních zařazení na vzniku této strategie a všichni zúčastnění pracovníci by měli tvořit tým. Ve vzdělávací strategii by měl být vymezen žebříček hodnot muzea a jeho priority, neboť strategie napomáhá tvořit jasnou vizi muzea a z něho vycházející cíle v edukační oblasti (Šobánková, 2012 a in Moffat a Wollard, 1999).

Specifičnost každého muzea je tvořena jeho sbírkami, z tohoto důvodu by vzdělávací strategie měla být formulována na základě toho, čím jsou sbírky specifické a jak mohou návštěvníka obohatit. Oproti tomu muzea ve snaze o přilákání do svých expozic školní skupiny reagují i na aktuální kurikulární dokumenty⁵ pro určité oblasti a fáze vzdělávání. V současné době školám nebrání žádné vážnější překážky v začleňování muzejních edukačních programů do svých vzdělávacích aktivit (Šobánková, 2012 a).

Stanovení cílové skupiny je následným krokem při plánování muzejní edukace. Muzeum by mělo pružně reagovat na potřeby návštěvníků a formulovat cílové skupiny, pro které bude konkrétní výukové programy vytvářet (Šobánková, 2012 a).

⁴ Cílem SWOT analýzy je za pomoci analýzy silných a slabých stránek, příležitostí a ohrožení identifikovat do jaké míry jsou současné strategie firmy relevantní a schopné se vyrovnat se změnami, které nastávají v prostředí (Jubíková, 2008)

⁵ Pro každý vzdělávací program je zpracována jeho projektová podoba tzv. kurikulární dokument, který schvaluje Ministerstvo školství a mládeže (Průcha, 2009)

J. Beneš rozlišuje čtyři typy návštěvníků:

- zainteresovaní – navštěvují muzeum soustavně nebo často,
- informovaní – navštěvují muzeum často nebo alespoň občas,
- náhodní – navštěvují muzeum občas nebo zřídka,
- lhostejní – u nichž je návštěva muzea řídká, popřípadě nebyli v muzeu nikdy. (1997).

Odborná literatura uznává více postupů pro stanovení cílové skupiny, ale nejčastěji se v literatuře uvažuje o dospělém návštěvníkovi, rodinných skupinách (rodiče s dětmi), školních skupinách, seniorech a návštěvnících se specifickými potřebami (Šobáňová, 2012 a).

4.5.1 Příprava edukačního programu

Pečlivá příprava edukační činnosti umožňuje konkrétně si rozmyslet, který typ učení bude použit, jakou strukturu a obsah bude vyučovací jednotka mít a kolik času se bude věnovat jednotlivým aktivitám. Řádná příprava umožňuje efektivní řízení výuky. Při plánování a přípravě edukace považuje P. Šobáňová (2012 a) za klíčové následující prvky:

- výběr výukových cílů – tzn., kam edukační proces směřuje,
- výběr činností a rozvržení edukační jednotky – výběr charakteru činností, metod jejich pořadí a časové rozvržení, výběr didaktických pomůcek,
- příprava pomůcek – příprava edukačních materiálů, vzorových příkladů, kontrola techniky apod.,
- rozhodnutí o způsobu hodnocení žáků – jak v průběhu edukačního programu, tak po jeho zakončení, díky hodnocení lze posoudit, zda bylo dosaženo stanovených cílů.

Muzejně pedagogické aktivity muzejních pedagogů lze rozdělit do tří základních oblastí, a to vzhledem k podstatným aktivitám které probíhají před návštěvou

muzejního publika, během návštěvy a po jejím skončení (obr. 2), jedná se o tzv. vymezení pracovního pole muzejní pedagogiky (Jagošová, Jůva, Mrázová, 2010).

Průběh	Muzejně pedagogické aktivity
Před návštěvou muzejního publika	<ul style="list-style-type: none"> • vymezení vzdělávacích obsahů muzea • výzkum složení a potřeb publika • kooperace s dalšími institucemi • úprava prostor (koutky, herny,...) • koncipování a příprava muzejně pedagogických programů a tvorba muzejně didaktických textů pro návštěvníky
Během návštěvy	<ul style="list-style-type: none"> • aplikace forem a metod prezentační muzejní didaktiky • diagnostika a auto diagnostika muzejně pedagogických aktivit ...
Po návštěvě	<ul style="list-style-type: none"> • evaluace muzejně pedagogických aktivit • sebereflexe muzejně pedagogického působení • dokumentace muzejně pedagogických programů ...

Obrázek 3: Pracovní pole muzejní pedagogiky (upraveno podle Jagošová, Jůva, Mrázová, 2010)

Vymezení pracovního pole soudobé muzejní pedagogiky je významné zejména z důvodu přispívání k tvůrčí reflexi praktických muzejně pedagogických aktivit a jejich potřebnému zkvalitnění a zefektivnění.

4.6 Dětské muzeum

Na přelomu 19. a 20. století se začal rozvíjet nový typ muzejní instituce – dětské muzeum, jehož prvotní funkcí je podpora edukačních procesů mladých návštěvníků. První dětské muzeum na světě zahájilo svou činnost roku 1899 v New Yorku (Brooklynské dětské muzeum). Jeho hlavním posláním bylo potěšit a poučit místní děti a rozvíjet jejich zájmy. Do té doby se muzea primárně zaměřovala na aktivity pro dospělé návštěvníky. Dětská muzea se postupně rozšířila po celých Spojených státech amerických a od poslední třetiny 20. století i po celém světě. V současnosti na celém světě působí cca 500 dětských muzeí (Jůva, 2004).

Jak je již výše uvedeno, mezi typické rysy dětského muzea patří orientace na práci s dětmi a mládeží, dle V. Jůvy (2004) je dětské muzeum hybridem mezi muzeem, školou a volnočasovou institucí, navazující především na pedagogické, psychologické a muzeologické odkazy mnoha tisíciletí.

Dětská muzea mají oproti škole určitou výhodou v tom, že nebývají příliš svázána a omezována legislativními a ekonomickými normami a požadavky typickým pro školu, mohou tedy svobodněji a kreativněji využívat tvůrčí potenciál svých zaměstnanců a odvážněji aplikovat a inovovat teoretické impulzy především z muzeologie, pedagogiky, psychologie a sociologie (Jůva, 2004).

4.6.1 Typy dětských muzeí

Dětské muzeum se za dobu své existence vyhranilo ve svébytnou kulturní, edukační a volnočasovou instituci. V. Jůva (2004) uvádí nejčastěji se vyskytující typologie dělení muzeí dle institucionálních forem. Tyto typologie jsou si obsahově velice podobné. Pro účely této práce a vytvoření si představy o typech dětských muzeí je postačující dělení dle B. Schornové:

- zcela samostatná dětská muzea,
- dětská muzea jako součásti větších muzeí,
- mobilní dětská muzea,

- dětská muzea s dočasnými výstavami včetně projektů dětských muzeí.

Tyto čtyři skupiny lze seskupit do dvou oblastí, podle toho, zda jde o tradiční uzavřené muzeum (instituce ohraničená prostorem budovy) nebo zda dětské muzeum pracuje vně muzejní budovy (tzn., nemá vlastní budovu).

4.6.2 Specifika dětských muzeí

Zkušenosti s různými návštěvnickými skupinami, s jejich specifickými zájmy a předpoklady postupně vedly k úsilí o vytvoření muzejních zařízení určených primárně pro děti a mládež. Mezi hlavní specifika dětských muzeí s určitostí patří:

- dětská muzea disponují vlastním týmem edukačních pracovníků v čele s muzejním pedagogem,
- dětská muzea připravují přátelské pedagogicky akceptované sociální a materiální prostředí,
- dětská muzea budují a prezentují originální expozice a výstavy, které odpovídají psychické úrovni dětí a podporují jejich procesy učení,
- dětská muzea nabízejí muzejně didaktické doprovodné materiály, apod.

Z pedagogického pohledu dětská muzea vychází z principu názornosti (muzeální sbírky = hodnotný, názorný materiál) a respektování požadavku aktivity, kdy dětská muzea nabízí široké spektrum aktivit jako např. malování, modelování, hraní divadla, zpívání apod., dále je dětem umožněno pozorování nejrozmanitějších přírodních jevů, jejich zkoumání, včetně zkoumání jednotlivých muzeálií. Své uplatnění v dětském muzeu mají i další pedagogické principy, a to především přiměřenost a emocionálnost (Jůva, 2004).

Dětská muzea od svého vzniku úzce spolupracují se školami. Aby se návštěva dětského muzea dala považovat za smysluplnou, musí být funkční součástí školní výuky. Realizaci takové návštěvy lze rozdělit na následující etapy:

- příprava – v rámci školního vyučování,
- provedení – v dětském muzeu,

- zhodnocení a využití – v dětském muzeu nebo při školní výuce.

Při spolupráci školy a dětského muzea se často prolíná návštěva muzejní instituce v rámci školní výuky s náplní volného času dětí a mládeže, příkladem bývají školní výlety (Jůva, 2004).

Nelze opomenout ani využívání dětských muzeí pro celé rodiny s dětmi, či spolupráci dětských muzeí s dalšími institucemi při vytváření volnočasových aktivit dětí a mládeže (Jůva, 2004).

5 Empirické šetření se zaměřením na edukační činnosti konkrétní muzejní instituce (Sládečkovo vlastivědné muzeum v Kladně)

Sládečkovo vlastivědné muzeum v Kladně (dále také SVMK) je příspěvkovou organizací zřízenou Středočeským krajem. Samotná muzejní instituce zastřešuje 4 pobočky:

- **Sládečkovo vlastivědné muzeum v Kladně**

Vznik Sládečkova vlastivědného muzea je spjat se zbouráním kostela Nanebevzetí Panny Marie roku 1897, kdy předměty pocházející z tohoto kostela se staly základem muzejních sbírek. Zpočátku byly tyto sbírky vystaveny na kladenské radnici, posléze město zakoupilo od břevnovských benediktinů kladenský zámek. Prvním ředitelem muzea se stal řídící učitel Antonín Sládeček, po němž bylo do konce 50. let minulého století muzeum pojmenováno. Po roce 1948 nastala postupná přeměna muzea v muzeum zaměřené na průmyslové Kladensko s důrazem na dělnické hnutí. Po revoluci hledalo muzeum nový směr, v roce 2003 se vrátilo k původnímu názvu Sládečkovo vlastivědné muzeum a opustilo původní prostory zámku. V současné době muzeum sídlí v Hutské ulici č. p. 1375.

Hlavní expozice SVMK je rozdělena na části: „Pravěk Kladenska“, „Od tvrzí k baroknímu zámku“ a „Od městečka ke královskému hornímu městu“ a tudíž mapuje historii Kladenska a blízkého okolí od pozdní doby kamenné do konce 19. století, kdy díky nálezů černého uhlí bylo Kladno povýšeno na královské horní město. Mimo stálé expozice SVMK připravuje krátkodobé monotematicky zaměřené výstavy. V SVMK jsou taktéž organizovány přednášky a besedy pro širokou (odbornou i laickou) veřejnost (www.omk.cz/ [cit. 25. 02. 2014]).

- **Hornický skanzen Mayrau ve Vinařicích**

V obci Vinařice u Kladna se nachází unikátní Hornický skanzen Mayrau, kde si lze v prostorách bývalého dolu připomenout historii těžby černého uhlí na Kladensku. Skanzen je koncipován jako program posledního pracovního dne horníka, prohlídka směřuje po cestě havíře před sfáráním do podzemí dolu.

Návštěvník skanzenu má možnost projít cechovnou, řetízkovými šatnami, koupelemi, lampovnou, známkovnou až k jámovým budovám dolu (www.mayrau.omk.cz [cit. 25. 02. 2014]).

- **Budeč – hradiště s rotundou sv. Petra a Pavla u Zákolan**

Hradiště Budeč se nachází na návrší nad obcí Zákolany a lze ho považovat za jeden ze symbolů české státnosti. Součástí hradiště jsou rotundy sv. Petra a Pavla - nejstarší stojící stavby v české republice. V polovině 9. století zde zbudovali své hradiště Přemyslovci. Kníže Spytihněv tu nechal v roce 895 postavit rotundu sv. Petra, v níž se podle legendy učil knihám latinským mladý kněz Václav budoucí patron české země (www.omk.cz [cit. 25. 02. 2014]).

- **Bratronice – atypický bunkr tzv. Pražské čáry**

Bratronický bunkr se nachází pod silnicí Bratronice - Dolní Bezděkov. Tento bunkr byl součástí československé opevňovací koncepce z 30. let min. století, tzv. Pražské čáry (112 km dlouhý pevnostní perimetr). Svou koncepcí je bunkr ojedinělým objektem, přes jehož strop je vedena komunikace. V roce 1997 byl objekt Ministerstvem kultury prohlášen kulturní památkou (číslo rejstříku 11670/2-4350). Z důvodu, že je provoz muzea technicky velmi náročný (pro velkou vlhkost nelze exponáty v bunkru dlouhodobě skladovat) je expozice v současnosti instalována pouze šestkrát ročně v rámci muzejních dní (www.omk.cz [cit. 25. 02. 2014]).

5.1 Edukační činnost Sládečkova vlastivědného muzea v Kladně

Tato část práce je věnována edukační činnosti SVMK. Autorka v této kapitole vychází z osobních poznatků získaných v rámci vykonané odborné praxe, dotazníkového šetření u škol využívajících nabídky SVMK a v neposlední řadě z rozhovoru s pedagogem volného času SVMK.

V oblasti edukační činnosti se Sládečkovo vlastivědné muzeum v Kladně soustřeďuje zejména na práci se školami. V muzeu pracují dva pedagogové volného času, Mgr. Ivana Zágnerová vykonává edukační činnost přímo v centrální pobočce SVMK a Mgr. Dominika Havlová ve skanzenu Mayrau. Obě pobočky SVMK nabízejí

školám dopolední vzdělávací programy vztahující se jak k dlouhodobým výstavním expozicím, tak i ke krátkodobým výstavám.

K výstavám a expozicím jsou připravovány pracovní listy a doprovodné programy jako např. workshopy, pracovní a výtvarné dílny. Vzdělávací programy připravuje i provádí muzejní pedagog osobně nebo ve spolupráci s odbornými pracovníky (kurátory) muzea.

Vzdělávací programy jsou připravovány podle aktuální poptávky škol. Školy dopředu oznámí o jaký projekt (výstavu, expozici) mají zájem, v jakém počtu, věkovém složení dětí a termínu se do muzea dostaví. Na základě těchto informací muzejní pedagog připraví pracovní materiály, pomůcky a zajistí odborného průvodce expozicí.

Školy se o připravovaných výstavách a vzdělávacích programech dozvídají pomocí cílené propagace. SVMK počátkem školního roku informuje školy o připravovaných akcích, dále každý měsíc rozesílá pomocí e-mailu nabídku akcí na příslušný měsíc, popřípadě muzejní pedagog osobně navštěvuje školy s nabídkou vzdělávacích programů. Vzdělávací akce jsou finančně zajišťovány pomocí příspěvků zřizovatele (Středočeský kraj), sponzorů a částečně i vstupným hrazeným návštěvníky muzea.

5.1.1 Příklad edukační činnosti SVMK

V době řízené odborné praxe autorky v SVMK probíhala krátkodobá výstava „**Jak semena putují krajinou**“ o způsobu šíření semen a plodů chráněných a ohrožených rostlin Krkonošského národního parku. Výstava byla doplněna workshopem, kde návštěvníci mohli pomocí mikroskopu odhalit tajemství putování semen.

Pro žáky základních škol byly pedagogem volného času vytvořeny pracovní listy (pracovní list je přílohou č. 1 této práce) a připraveny rukodělné dílny, ve kterých si mohli vyzkoušet, zda rozpoznají vybraná semena bez pomoci očního kontaktu, pouze podle hmatu. Dále si žáci mohli vyrobit obrázek za pomoci nalepování jednotlivých semen na tvrdý kartónový papír.

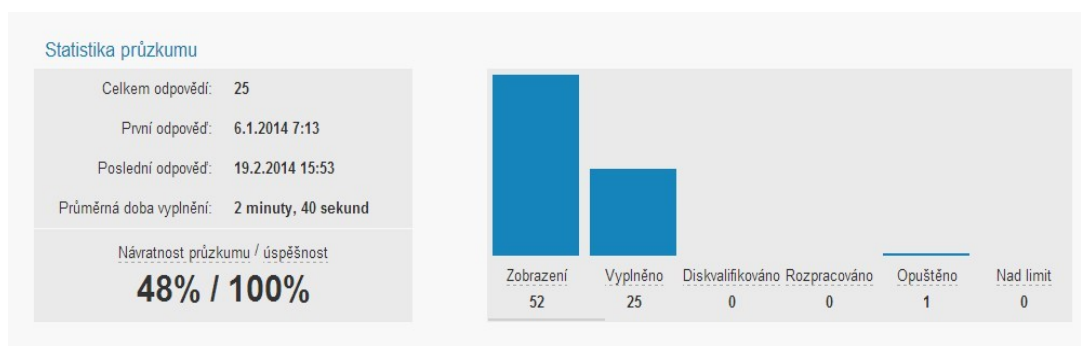
Pro tento vzdělávací program si pedagog volného času vyhradil přibližně 1 hodinu. Žáky rozdělil do 3 skupinek přibližně o 10 jednotlivcích. Skupina č. 1 v rámci komentované prohlídky (prohlídku vedl kurátor sbírek - biolog SVMK) vypracovávala úkoly zadané v pracovních listech. Vyhodnocení pracovních listů proběhlo na konci prohlídky. Skupina č. 2 se v té době zabývala činnostmi v rukodělných dílnách, za pomoci pedagoga volného času. Skupina č. 3 pomocí mikroskopu zkoumala, jakým způsobem jsou jednotlivá semena přizpůsobena k putování po krajině (tuto činnost zajišťovala autorka práce). Po cca 20. minutách si skupiny stanoviště vyměnily.

Autorka se dále zúčastnila vzdělávacího programu „**Projdi se Kladnem**“, který neprobíhal v budově SVMK, ale přímo v historickém centru Kladna. Při této vzdělávací akci jsou žákům rozdány předpřipravené pracovní listy (pracovní list je přílohou č. 2 bakalářské práce) a žáci v rámci jednotlivých zastavení plní zadané úkoly. Vyhodnocení vypracovaných listů bývá v souvislosti s venkovním počasím a časem, který žáci potřebovali k absolvování této akce, buď na konci prohlídky (park před gymnáziem) nebo vyhodnocení provede učitel ve škole při výuce.

5.2 Evaluační dotazník

V průběhu měsíce ledna a února 2014 bylo autorkou osloveno 55 základních a středních škol z Kladna a blízkého okolí se žádostí o vyplnění dotazníku, který byl zaměřen na zkušenosti škol s institucí SVMK. Dotazník byl vytvořen pomocí programu webové aplikace Click4Survey. Průvodní dopis se žádostí, spolu s odkazem na tento dotazník byl školám zaslán elektronickou cestou (e-mail).

Z 55 oslovených škol si předmětný dotazník zobrazilo 53 škol, 25 škol dotazník vyplnilo a odeslalo k vyhodnocení (obr. 4).

Obrázek 4: Statistika průzkumu

Evaluační dotazník obsahoval 13 otázek vztahujících se k využívání služeb a zjišťování spokojeností s kvalitou služeb, které SVMK nabízí. Celé znění evaluačního dotazníku je uvedeno v příloze č. 3.

V následujícím textu budou jednotlivé odpovědi škol slovně zhodnoceny a doplněny analyzujícími grafy. Grafy byly vytvořeny webovou aplikací Click4Survey na základě vyhodnocených odpovědí jednotlivých otázek dotazníku.

5.2.1 Výsledky dotazníkového šetření

Otázka č. 1 „Uveďte prosím typ Vaší školy“

Cílem této otázky bylo zjistit, které školy se na průzkumu podílely. Jak již bylo výše uvedeno, průzkumu se zúčastnilo celkem 25 škol, z tohoto počtu škol bylo 11 základních, 8 středních odborných škol, 2 gymnázia a 4 školy, které nebyly

v otázce dotazníku specifikovány, školy je uvedly pod typem jiné. Jednalo se o ISS, Základní uměleckou školu, ZPŠ a Základní školu praktickou (obr. 5).

Hodnota	Procent	%	Počet
Základní		44,0%	11
Střední odborná		32,0%	8
Gymnázium		8,0%	2
Jiné		16,0%	4
Celkem:			25

Obrázek 5: Typy škol, které zúčastnily průzkumu

Otázka č. 2 „Jak často žáci Vaší školy (v rámci školní výuky) navštěvují Sládečkovo vlastivědné muzeum v Kladně?“

Odpovědi na tuto otázku měly školy vyjádřit počet návštěv SVMK v rámci školní výuky. Nejvíce respondentů (17) se vyjádřilo, že SVMK navštěvují 1 až 2 za školní rok a naopak 5 respondentů SVMK nenavštěvuje vůbec (obr. 6).

Hodnota	Procent	%	Počet
1-2 za školní rok		68,0%	17
Více jak 3 za školní rok		12,0%	3
Nenavštěvujeme		20,0%	5
Celkem:			25

Obrázek 6: Četnost návštěvnosti škol v SVMK

Otázka č. 3 „Kterou pobočku SVMK při plánování návštěvy upřednostňujete?“

Tato otázka byla zacílena na zjištění, kterou pobočku SVMK při plánování návštěvy školy upřednostňují (v dotazníku bylo možné zaškrtnout více možností) školy nejčastěji volily Sládečkovo vlastivědné muzeum (15), následně Hornický skanzen Mayrau (10). Nejméně školy uváděly pobočku Budeč a Vojenský bunkr Bratronice, což je pravděpodobně zapříčiněno tím, že tyto dvě poslední pobočky nejsou celoročně otevřeny pro veřejnost. Osm škol uvedlo, že žádnou pobočku neupřednostňuje (obr. 7).

Hodnota	Procent	%	Počet
Sládečkovo vlastivědné muzeum		60,0%	15
Hornický skanzen Mayrau		40,0%	10
Budeč		16,0%	4
Vojenský bunkr Bratronice		4,0%	1
Žádnou pobočku neupřednostňujeme		32,0%	8
		Celkem:	25

Obrázek 7: Přehled poboček SVMK dle upřednostňování školami

Otázka č. 4 „Cítíte nějaké omezení v rozhodování, zda navštívit se žáky SVMK?“

V odpovědi na tuto otázku školy vyjádřily, zda a popřípadě čím se cítí omezovány v zařazení návštěvy SVMK do rozvrhu školních aktivit. Nejvíce škol (12) odpovědělo, že se necítí být ničím omezovány, 5 škol pociťuje omezení časovými možnostmi v rámci učebního rozvrhu a shodně 3 školy uvedly omezení náročností přesunu a nabídkou tematických oblastí (obr. 8). V kolonce jiné 1 škola uvedla, že se cítí omezena financemi, bohužel nespecifikovala, zda se jedná o finance vynaložené na vstupné do SVMK nebo finanční částky potřebné k zaplacení dopravního prostředku k přesunu žáků do SVMK.

Hodnota	Procent	%	Počet
Ne		48,0%	12
Ano - časovými možnostmi v rámci učebního rozvrhu		20,0%	5
Ano - náročností přesunu		12,0%	3
Ano - nabídkou tematických oblastí		12,0%	3
Jiné		8,0%	2
		Celkem:	25

Obrázek 8: Vyjádření pocitu omezení v rozhodování o návštěvě SVMK

Otázka č. 5 „Jakým způsobem se dozvídáte o aktuálních akcích SVMK?“

Tato otázka zjišťovala na základě jaké propagace SVMK se školy dozvídají o plánovaných a probíhajících akcích muzea. Školy měly možnost si vybrat více nabízených možností, popřípadě doplnit možnost propagace, která nebyla v dotazníku uvedena (obr. 9).

Hodnota	Procent	%	Počet
Z plakátů		40,0%	10
Z webových stránek muzea		44,0%	11
Z pozvánek (včetně pozvánek zaslaných e-mailem)		72,0%	18
Jiné		24,0%	6
Celkem:			25

Obrázek 9: Způsoby propagace akcí SVMK

Z uvedených odpovědí vyplývá, že školy (18) nejvíce reflektují na nabídky (pozvánky) zasílané e-mailem (SVMK má vytvořenu databázi elektronických adres škol, na které pravidelně cca 1x měsíčně zasílá nabídku svých vzdělávacích aktivit, pozvánky na krátkodobé výstavy apod.). Dále školy v 10 případech uvádí jako zdroj informací plakáty a v 11 případech webové stránky muzea. V kolonce jiné 2 školy uvedly „KAMELOT“, což je inzertní měsíčník vydávaný stejnojmennou společností, ve kterém jsou mimo jiné uvedeny i veškeré kulturní akce probíhající v Kladně a okolí.

Otázka č. 6 „Co očekáváte od návštěvy SVMK?“

Zde převážná část respondentů (21) uvedla zatraktivnění výuky, 9 škol doplnění výuky a 3 školy uvedly možnost jiné, bohužel bez bližší specifikace (obr. 10).

Hodnota	Procent	%	Počet
Zatraktivnění výuky		84,0%	21
Doplnění výuky		36,0%	9
Zaplnění volného času		0,0%	0
Jiné		12,0%	3
Celkem:			25

Obrázek 10: Očekávání škol před návštěvou muzea

Otázka č. 7 „Jakým druhům výstav a expozicím dáváte v SVMK přednost?“

Tato otázka zjišťovala, jaká zaměření výstav a expozic jsou pro školy atraktivní. Z výsledků je patrné, že mezi nejčastěji vyhledávané výstavy a expozice se řadí ty, které jsou zaměřeny na historii (18) a přírodovědu (12), což koresponduje s hlavním zaměřením SVMK. Méně často školy vyhledávají výstavy a expozice se zaměřením

technickým (7) a uměleckým (5). Školy, které uvedly kolonku jiné, svůj výběr nekonkretizovaly (obr. 11).

Hodnota	Procent	%	Počet
Přírodovědeckým		48,0%	12
Historickým		72,0%	18
Uměleckým		20,0%	5
Technickým		28,0%	7
Jiné		8,0%	2
		Celkem:	25

Obrázek 11: Upřednostňování druhů muzejních expozic

Otázka č. 8 „Využíváte nabídek vzdělávacích programů SVMK (komentované prohlídky, pracovní listy, rukodělné dílny...)?“

Otázka byla zaměřena na využívání vzdělávacích programů pořádaných SVMK (obr. 12).

Hodnota	Procent	%	Počet
Často		0,0%	0
Občas využíváme		32,0%	8
Zřídka využíváme		20,0%	5
Nevyužíváme		40,0%	10
Nemáme informace o těchto programech		8,0%	2
		Celkem:	25

Obrázek 12: Využívání nabídek vzdělávacích programů školami

Nejvíce škol (10) v dotazníku uvedlo, že nabídky vzdělávacích akcí SVMK nevyužívají, 8 škol je využívá občas a 5 škol zřídka, 2 školy uvedly, že nemají o těchto programech informace. Ani jedna škola neuvédla, že by tyto programy využívala často. Toto zjištění je velmi překvapující, neboť jak již bylo výše uvedeno v SVMK pracují 2 pedagogové volného času, jejichž jednou z hlavních pracovních náplní je vytváření a realizování vzdělávacích programů a jejich následná propagace ve školách.

Otázka č. 9 „Do jaké míry považujete zúčastnění se vzdělávacího programu SVMK za přínosné pro výuku?“

Z odpovědí na tuto otázku je zřejmé, že vzdělávací programy považuje za spíše přínosné 14 škol a za přínosné 8 škol. Pouze 2 školy uvedly, že účast na vzdělávacím programu považují pro výuku spíše nepřínosným a hodnotu nepřínosné zvolila 1 škola (obr. 13).

Hodnota	Procent	%	Počet
Přínosné		32,0%	8
Spíše přínosné		56,0%	14
Spíše nepřínosné		8,0%	2
Nepřínosné		4,0%	1
		Celkem:	25

Obrázek 13: Přínos vzdělávacích programů SVMK pro školní výuku

Otázka č. 10 „Považujete nabídku vzdělávacích programů v SVMK za dostatečnou?,“

Touto otázkou autorka zjišťovala míru spokojenosti s rozsahem vzdělávacích programů. Na otázku odpovědělo 20 škol, že nabídka vzdělávacích programů SVMK je z jejich pohledu dostatečná, pouze 5 škol uvedlo, že nabídku považují za nedostatečnou. Školám, které považují nabídku vzdělávacích programů za nedostatečnou, byla nabídnuta možnost vyjádřit se, které oblasti vzdělávacích programů by v nabídce uvítaly. Této možnosti využila pouze jedna škola, která uvedla, že by uvítala technické vzdělávací programy (obr. 14).

Hodnota	Procent	%	Počet
Ano		80,0%	20
Ne		20,0%	5
		Celkem:	25

Obrázek 14: Míra spokojenosti s nabídkou vzdělávacích programů SVMK

Porovnání odpovědí na otázky 8, 9, 10 lze dovodit, že školy sice vzdělávací programy považují za přínosné, jejich zaměření dostatečné, ale příliš je nevyužívají.

Otázka č. 11 „Považujete spolupráci mezi SVMK a Vaší školou za dostatečnou? „

Otázkou byla zjišťována míra spokojenosti škol se spoluprací s institucí SVMK v souvislosti s možností vyjádřit se k obsahu vzdělávacích programů, způsobu provádění vzdělávacích akcí apod. Z odpovědí škol na tuto otázku lze dovodit, že školy jsou v převážné většině (19) se spoluprací spokojeny (obr. 15)

Hodnota	Procent	%	Počet
Ano		76,0%	19
Ne		24,0%	6
Celkem:			25

Obrázek 15: Vyjádření spokojenosti se spoluprací SVMK a školy

Otázka č. 12 „Jak na Vás působí muzeum jako instituce (v návaznosti na přístup k žákům, atraktivnost výstav a expozic...)?“

Na tuto otázku většina škol (16) odpověděla, že SVMK na ně působí spíše moderně, 5 škol shledává instituci SVMK jako spíše zastaralou a na 3 školy tato instituce působí moderně. Položku jiné zvolila 1 škola, která tuto volbu nezdůvodnila (obr. 16).

Hodnota	Procent	%	Počet
Moderně		12,0%	3
Spíše moderně		64,0%	16
Spíše zastarale		20,0%	5
Velmi zastarale		0,0%	0
Jiné		4,0%	1
Celkem:			25

Obrázek 16: Vnímání modernosti instituce SVMK

Otázka č. 13 „Domníváte se, že SVMK splňuje podmínky vzdělávací instituce?“

Poslední otázka se zaměřila na vyjádření se škol, zda vnímají SVMK jako vzdělávací instituci. Školy ve 21 případech uvedly, že dle jejich mínění SVMK podmínky vzdělávací instituce splňuje, pouze 4 školy se domnívají, že tyto podmínky SVMK nespĺňuje, přičemž 3 školy uvedly, že SVMK chybí systém vzdělávání (obr. 17).

Hodnota	Procent	%	Počet
Ano		84,0%	21
Ne		16,0%	4
Celkem:			25

Obrázek 17: Posouzení škol, zda SVMK splňuje podmínky vzdělávací instituce

5.3 Rozhovor s pedagogem volného času SVMK

Po vyhodnocení evaluačního dotazníku autorka oslovila pedagoga volného času Sládečkova vlastivědného muzea v Kladně paní Mgr. Ivanu Zágnerovou, se žádostí o poskytnutí řízeného rozhovoru. Otázky rozhovoru vycházely z výsledků dotazníku, který byl Mgr. Zágnerové zároveň poskytnut.

Většina oslovených škol v dotazníku uvedla, že SVMK v rámci školní výuky navštěvují cca 1-2 ročně. Odpovídá tento uvedený počet návštěv Vašim statistikám?

Ano, muzeum navštíví průměrně 40-60 tříd ročně.

Které typy škol jsou Vašimi nejčastějšími návštěvníky (základní školy, střední školy, učiliště ...)?

Nejčastěji využívají nabídku základní školy.

Jak často (při každé návštěvě, sporadicky ...) školy využívají nabídku vzdělávacích programů?

Převážně využívají. Pokud je výstava pro ně sama o sobě zajímavá, využijí pracovní list, jinak navštěvují hlavně stálé vzdělávací programy navazující na expozice, v rámci kterých si prohlédnou probíhající výstavy.

Jaký druh vzdělávacího programu školy upřednostňují (workshopy, komentované prohlídky, rukodělné dílny ...)?

Rukodělné dílny a zážitkové programy.

Vycházíte (v jaké míře) při přípravě vzdělávacích programů z Rámcově vzdělávacích programů?

Z menší části ano, občasně si RVP pročítám a hledám návaznosti.

Z předchozího rozhovoru vím, že jste určitou dobu učila na základní škole. Pokud porovnáte způsob vedení edukační činnosti v rámci školní výuky a vzdělávacího programu SVMK, spatřujete zde nějaké odlišnosti?

Ve vzdělávacích programech muzea je možnost zaměřit se na některá témata více a tím najít názornější formu zprostředkování.

Závěrem rozhovoru Mgr. Zágnerová uvedla, že výsledky analýzy dotazníku jsou i přes nevelký počet respondentů zajímavé a pro její další spolupráci se školami velmi přínosné.

5.4 Vyhodnocení praktické části práce

Z dotazníkového šetření a osobních poznatků autorky v rámci uskutečněné praxe lze dovodit, že spolupráce škol a SVMK je na velmi dobré úrovni. Školy vesměs kladně hodnotí jak výstavní expozice, tak i vzdělávací programy pořádané SVMK, a to i přes neurčité výsledky odpovědí na otázku č. 8 v souvislosti s odpověďmi na otázky č. 9 a 10 a vyjádřením pedagoga volného času.

Vzdělávací programy pro školy vytváří pedagog volného času ve spolupráci s kurátory sbírek zejména pro žáky základních škol, jak pro dlouhodobé, tak i krátkodobé výstavy. Jedná se především o pracovní listy a doplňkové aktivity např. rukodělné dílny.

Nabídka vzdělávacích programů je školám zasílaná elektronickou cestou, popřípadě osobní návštěvou muzejního pedagoga přímo ve škole, bohužel ve většině případů je pouze předán nabídkový plakát k vyvěšení bez možnosti osobního kontaktu s vedením školy. O dalších akcích SVMK se školy dozvídají především z plakátů, pomocí e-mailu a inzertního měsíčníku Kamelot.

Doporučení autorky

První doporučení se týká zjišťování skutečné spokojenosti, popřípadě nespokojenosti škol s vytvořenými vzdělávacími programy. Doposud nebyla kvalita vzdělávacích programů SVMK z pohledu pedagogů škol příliš zkoumána, proto by autorka doporučila oslovit přímo pedagogické pracovníky, kteří se těchto vzdělávacích akcí spolu se žáky zúčastňují a pomocí krátkého dotazníku zjistit jejich názory. Dále by autorka doporučila cílenou propagaci připravovaných vzdělávacích programů, tzn. zaslání nabídek konkrétním pedagogickým pracovníkům (ne pouze školám), včetně připravovaných pracovních listů a přesného popisu doplňkových aktivit, aby pedagogové získali přesnou představu, co mohou od vzdělávací akce očekávat. Poslední doporučení se týká zázemí SVMK, autorka si při své praxi všimla, že v SVMK nelze zakoupit žádné občerstvení, není zde nápojový automat, ani zásobník pitné vody. Pokud si žáci (skupinka dětí ze školy vzdálené cca 20 km od SVMK) chtěli sníst přinesenou svačinu, museli stát v chodbě, popřípadě si sednout na zem, což mi nepřipadá moc vhodné. Vhodnější by bylo vymezit (samozřejmě dle dispozice budovy muzea) část prostoru, kde by byla možnost posadit se a občerstvit.

Závěr

Záměrem mé bakalářské práce bylo zhodnocení, zda došlo ke změně pojetí instituce muzea v instituci vzdělávací. Po prostudování odborné literatury jsem vypracovala teoretickou část práce, v níž jsem objasnila pojmy používané v bakalářské práci, popsala historický vývoj muzeí v kontextu výchovy a vzdělávání a současné pojetí muzeální edukace včetně používaných metod, forem a didaktických prostředků.

V praktické části jsem pomocí osobních poznatků získaných při odborné praxi ve Sládečkově vlastivědném muzeu v Kladně, evaluačního dotazníku a rozhovoru s pedagogem volného času provedla analýzu edukačních aktivit SVMK včetně tematického zaměření výstav a expozic a uvedla doporučení, která by mohla zvýšit zájem škol o vzdělávací programy probíhající v rámci činnosti muzea.

Porovnáním teoretických a praktických poznatků jsem došla k závěru, že muzea se svou osobitně kulturně-vzdělávací funkcí lze považovat za vzdělávací instituce, i přes to, že muzea nemají ambice doplňovat, či nahrazovat některý z klasických stupňů vzdělávacího systému ČR. Za hlavní komunikační a edukační prostředky muzea považují výstavy, jejichž cílem je vyvolat komunikaci mezi návštěvníky a obsahem výstav a tím přispívat k rozšíření znalostí a vědomostí návštěvníka spolu s rozvojem jeho osobnosti. Výstavy jsou doplňovány vzdělávacími programy (pracovní listy, rukodělné dílny, apod.) určenými především žákům základních a středních škol.

Seznam použitých zdrojů

Monotematické publikace

BENEŠ, J. *Základy muzeologie*. Opava: Open Education & Sciences, 1997. 179 s. ISBN 80-901974-3-4.

HORÁČEK, R. *Galerijní animace a zprostředkování umění*. Brno: Akademické nakladatelství Cerm, s.r.o., 1998. 142 s. ISBN 80-7204-084-7.

JAGOŠOVÁ, L. – JŮVA, V. – MRÁZOVÁ, L. *Muzejní pedagogika Metodologické a didaktické aspekty muzejní edukace*. Brno: Paido, 2010. 298 s. ISBN 978-80-7315-207-9.

JAGOŠOVÁ, L. Spolupráce muzea a školy z pohledu pracovníků muzea v oblasti práce s veřejností (kvalitativní případová studie). In *Tradiční lidová kultura a výchova: na pomoc dětským folklórním souborům a muzikám (2)*. Strážnice: Národní ústav lidové kultury, 2007, s. 46-58. ISBN 978-80-86156-96-5.

JŮVA, V. *Dětské muzeum edukační fenomén pro 21. století*. Brno: Paido, 2004. 264 s. ISBN 80-7315-090-5.

MAŇÁK, J. *Nárys didaktiky*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2001. 104 s. ISBN 80-210-1661-2.

MOFFAT, H. - WOLLARD, V. Vicky. *Museum and Gallery Education: A Manual of Good Practice*. London: The Stationary Office, 1999. ISBN 0-11-702695-6.

PRŮCHA, J. - WALTEROVÁ, E. – MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, s.r.o., 2003. 322 s. ISBN 80-7178-772-8.

PRŮCHA, J. *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál, s.r.o., 2009. 935 s. ISBN 978-80-7367-546-2.

SKALKOVÁ, J. *Obecná didaktika*. Praha: Grada Publishing, a. s., 2007. 328 s. ISBN 978-80-247-1827-7.

ŠOBÁŇOVÁ, P. *Edukační potenciál muzea*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. 396 s. ISBN 978-80-244-3034-8.

ŠOBÁŇOVÁ, P. *Muzejní edukace*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. 140 s. ISBN 978-80-244-3003-4.

ŠOBÁŇOVÁ, P. *Škola muzejní pedagogiky I: poznámky k partnerství výtvarné a muzejní pedagogiky*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2007. 131 s. ISBN 978-80-244-1866-7.

WAIDACHER, F. *Príručka všeobecnej muzeologie*. Bratislava: Slovenské národné múzeum – Národné muzejné centrum, Vydavateľstvo SNM, 1999. 477 s. ISBN 80-8060-015-5.

Internetové zdroje

HORNICKÝ SKANZEN MAYRAU VE VINAŘICÍCH [online]. Dostupný z www:http://mayrau.omk.cz/.

ICOM: Mezinárodní rada muzeí ICOM [online]. Dostupný z [www:http://icom.museum/](http://icom.museum/).

RÁMCOVĚ VZDĚLÁVACÍ PROGRAMY [online]. Dostupný z www:http://www.nuv.cz/ramcove-vzdelavaci-programy.

SLÁDEČKOVO VLASTIVĚDNÉ MUZEUM V KLADNĚ [online]. Dostupný z www:http://www.omk.cz/.

Seznam obrázků

Obrázek 1: Muzejní pedagogika v poli vybraných pedagogických disciplín (Jagošová, Jůva, Mrázová, 2010).....	19
Obrázek 2: Příklady druhů muzeí (ICOM 2001)	26
Obrázek 3: Pracovní pole muzejní pedagogiky (upraveno podle Jagošová, Jůva, Mrázová, 2010)	35
Obrázek 4: Statistika průzkumu.....	43
Obrázek 5: Typy škol, které zúčastnily průzkumu.....	44
Obrázek 6: Četnost návštěvnosti škol v SVMK.....	44
Obrázek 7: Přehled poboček SVMK dle upřednostňování školami	45
Obrázek 8: Vyjádření pocitu omezení v rozhodování o návštěvě SVMK	45
Obrázek 9: Způsoby propagace akcí SVMK	46
Obrázek 10: Očekávání škol před návštěvou muzea.....	46
Obrázek 11: Upřednostňování druhů muzejních expozic	47
Obrázek 12: Využívání nabídek vzdělávacích programů školami.....	47
Obrázek 13: Přínos vzdělávacích programů SVMK pro školní výuku.....	48
Obrázek 14: Míra spokojenosti s nabídkou vzdělávacích programů SVMK	48
Obrázek 15: Vyjádření spokojenosti se spoluprací SVMK a školy	49
Obrázek 16: Vnímání modernosti instituce SVMK	49
Obrázek 17: Posouzení škol, zda SVMK splňuje podmínky vzdělávací instituce	50

Seznam příloh

Příloha 1: Pracovní list "Jak semena putují krajinou"	59
Příloha 2: Pracovní list "Projdi se Kladnem"	61
Příloha 3: Přepis dotazníku zasláního školám	64

Pracovní list k výstavě „Jak semena putují krajinou“

1. Přiřaď, jaká přizpůsobení mají semena, která se šíí:

vodou	mají nosnou plochu - plachty
větrem	výživnou látku – olejnatý výrůstek
živočichy	„padáček“ - nažku s chmýrem
	vzduchové polštářky
	háčky na zachycení v srsti

2. Kteří živočichové semena roznášejí?

3. Které rostliny mají semena v podobě nažky s chmýrem?

- a) pampeliška, koniklec, jestřábník, pupava
- b) záraza, vstavač, vlčí mák
- c) hořec, sasanka, hvozdík, mečík

4. Nejznámější masožravá rostlina žijící v Krkonoších je:

- a. Adéla
- b. Láčkovka
- c. Pětiprst

5. Napiš alespoň pět „jedlých“ semen.

6. Tyto rostliny jsou v Krkonoších endemité – to znamená, že nerostou nikde jinde. Vybarvi je a napiš jejich rodové jméno.

PROJDI SE KLADNEM

PRACOVNÍ LISTY PRO 3. AŽ 5. TŘÍDU ZŠ

Úkoly během procházky s muzeem

1. zastavení: Kladenský zámek

Zámek je jedno z nejstarších obydlených míst na Kladně. Kladno bylo kdysi jen malou osadou kolem zámku. Původně stála na místě zámku jen dřevěná tvrz. Ale zámek se neustále přestavoval, až získal dnešní podobu. Zámek je postavený ve stylu baroka.

úkol: Co můžeme v zámku najít dnes?

a

2. zastavení: Náměstí Starosty Pavla

Náměstí Starosty Pavla je velmi staré a původně to bylo hlavní centrum Kladna. Dodnes se tady nacházejí některá zajímavá místa.

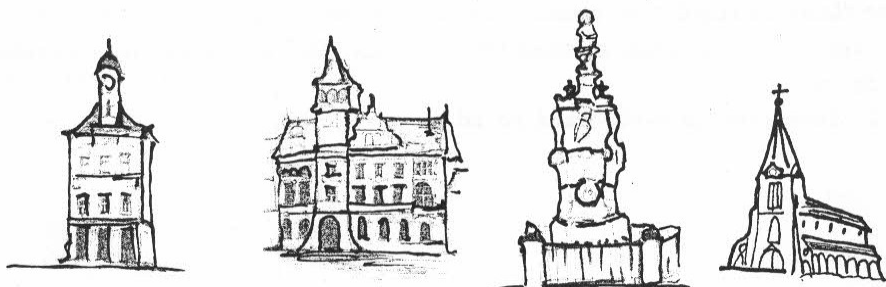
úkol: Přiřaď název k obrázku:

Mariánský sloup

radnice

kostel nanebevzetí panny Marie

archiv

3. zastavení: Floriánská kaple

Nejcennější stavba na hlavní třídě je kaple svatého Floriána, která byla dokončena v roce 1870. Stejně jako zámek a Mariánský sloup je postavená v barokním stylu.

úkol: Kapli svatého Floriána postavil jeden významný barokní stavitel. Jaké další dvě stavby na Kladně ještě vytvořil?

a

4. zastavení: Lékárna

Nejstarší lékárna na Kladně se jmenovala U české koruny. Lékárna byla založená v roce 1884. Lékárna je zvláště zdobená takzvanými „sgrafity“, což je druh nástěnného malování. Výzdoba kladenské lékárny je vzácná tím, že je vytvořená podle návrhu malíře Mikoláše Alše.

úkol: Opiš latinský nápis nad dveřmi

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Co nápis znamená?

5. zastavení: Sokolovna

Sokol byla a je tělocvičná organizace pro celou Českou republiku. Sokol byl založený v roce 1862 panem Martinem Tyršem. Od té doby byly zakládány spolky Sokolů po celé zemi a také na Kladně. Kladenská Sokolovna - tělocvična byla otevřena v roce 1896. O 33 let později bylo k tělocvičně přistaveno kino.

úkol 1: Ve kterém roce bylo přistaveno kino?

úkol 2: Jaké bylo heslo Sokolů?

6. zastavení: Gymnázium

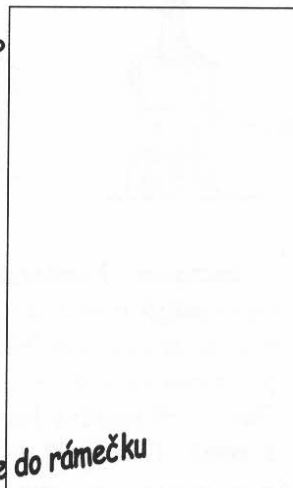
Město Kladno se rozrůstalo, vznikaly nové čtvrtě, nové podniky, ale pořád nemělo školu, která by vychovávala vzdělané lidi. Až v roce 1905 bylo otevřeno kladenské gymnázium.

úkol 1: Jaké zvíře je vyobrazené na zdech gymnázia?

úkol 2: Toto zvíře je symbol

- a) štěstí
- b) moudrosti
- c) stáří

namaluj zvíře do rámečku

Dotazník – Sládečkovo vlastivědné muzeum v Kladně

1. Uveďte prosím typ Vaší školy:

- Základní
- Střední odborné
- Gymnázium
- Jiné

2. Jak často žáci Vaší školy (v rámci školní výuky) navštěvují Sládečkovo vlastivědné muzeum v Kladně (dále jen SVMK)?

- 1-2 za školní rok
- Více jak 3 za školní rok
- Nenavštěvují

3. Kterou pobočku SVMK při plánování návštěvy upřednostňujete?

- Sládečkovo vlastivědné muzeum
- Hornický skanzen Mayrau
- Budeč
- Vojenský bunkr Bratronice
- Žádnou pobočku neupřednostňujeme

4. Cítíte nějaké omezení v rozhodování, zda navštívit se žáky SVMK?

- Ne
- Ano – časovými možnostmi v rámci učebního rozvrhu
- Ano – náročností přesunu
- Ano – nabídkou tematických oblastí
- Jiné

5. Jakým způsobem se dozvídáte o aktuálních akcích SVMK?

- Z plakátů
- Z webových stránek muzea
- Z pozvánek včetně pozvánek zaslaných e-mailem
- Jiné

6. Co očekáváte od návštěvy SVMK

- Zatraktivnění výuky
- Doplnění výuky
- Zaplnění volného času
- Jiné

7. Jakým druhům výstav a expozicím dáváte v SVMK přednost?

- Přírodovědeckým
- Historickým
- Uměleckým
- Technickým
- Jiné

8. Využíváte nabídek vzdělávacích programů SVMK (komentované prohlídky, pracovní listy, rukodělné dílny ...)?

- Často
- Občas využíváme
- Zřídka využíváme
- Nevyužíváme
- Nemáme informace o těchto programech

9. Do jaké míry považujete zúčastnění se vzdělávacího programu SVMK za přínosné pro výuku?

- Přínosné
- Spíše přínosné
- Spíše nepřínosné
- Nepřínosné

10. Považujete nabídku vzdělávacích programů v SVMK za dostatečnou? Pokud zvolíte variantu odpovědi ne, uveďte tematickou oblast, kterou byste v nabídce uvítali?

- Ano
- Ne

11. Považujete spolupráci mezi SVMK a vaší školou za dostatečnou (možnost vyjádřit se k obsahu vzdělávacích programů, způsobu provádění vzdělávacích programů apod.)? Pokud zvolíte možnost odpovědi ne, uveďte prosím, v jaké oblasti by se spolupráce měla zlepšit.

- Ano
- Ne

12. Jak na Vás působí muzeum jako instituce (v návaznosti na přístup k žákům, atraktivnost výstav a expozic ...)?

- Moderně
- Spíše moderně
- Spíše zastarale
- Velmi zastarale
- Jiné

13. Domníváte se, že SVMK splňuje podmínky vzdělávací instituce? Pokud zvolíte variantu odpovědi ne, uveďte prosím důvod.

- Ano
- Ne

Příloha 3: Přepis dotazníku zaslaného školám